

آموزشی ابجداری

رشد

ماهنامه ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای آموزگاران، دانشجوی معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
دوره ی بیست و چهارم | مهر ماه ۱۳۹۹ | شماره ی پی در پی ۱۹۰ | صفحه ۴۸ | ۳۵۰۰۰ ریال | www.roshdmag.ir

رَبَّنَا آتِنَا نُورًا وَافْعَرْ لَنَا انِّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . (التحریم / ۸)
پروردگارا نور (ایمان و علم و عمل) ما را برای ما تمام گردان و ما را بیمارز که تو بر هر چیز قادر و توانایی.

آموزشی ابتدایی

ماهنامه‌ی آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای آموزگاران، دانشجوی معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش
دوره‌ی بیست‌وچهارم امهرماه ۱۳۹۹ | شماره‌ی بی‌دری ۱۹۰ | صفحه ۴۸ | ۳۵۰۰۰ ریال | www.roshdmag.ir

فهرست

- ۲ نقش آموزگاران در تحقق برنامه‌ی درسی ملی!
- ۴ تقویم ماه
- ۶ از شاگردانم یاد می‌گیرم
- ۸ آغازی متفاوت
- ۱۰ لذت یادگیری به سبک من
- ۱۲ گذشته‌ی با ارزش
- ۱۴ گردشگر کوچولو
- ۱۶ تحول در رویکردها و روش‌ها
- ۲۰ آموزگاران و سیب سلامت
- ۲۲ مطالبازی در خانه و مدرسه
- ۲۶ توصیه‌های دندانگیر
- ۲۸ آموزگار بر خط
- ۳۰ دستورالعیل نمی‌پذیریم!
- ۳۲ همیشه پای انگیزش در میان است!
- ۳۴ دل‌م تنگه!
- ۳۶ مهاجم رازخانه‌ی ذهن برانید
- ۳۸ نه توصیه در آموزش روخوانی قرآن کریم
- ۴۰ خاطره
- ۴۳ شانه / مشاهده در کلاس علوم
- ۴۴ کرونا غایب
- ۴۸ بگذار احساس کند!

به نام خدا

اللهم صل علی محمد و آل محمد

مدیر مسئول: محمدابراهیم محمدی
سرمدیر: اصغر ندیری
شورای برنامه‌ریزی: دکتر احمدرضا آذربایجانی
لیلا سلیقه‌دار، مقصود رزم‌آرای شرق
مدیر داخلی: الهام فراستی
ویراستار: کبری محمودی
مدیر هنری: کوروش پارساژاد
طراح گرافیک: وحید حقی
دبیر عکس: پرویز قراگوزلی
نشانی دفتر مجله: تهران، ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶
تلفن: ۸۸۸۳۹۱۷۸ - ۰۲۱
۹ - ۸۸۸۳۱۱۶۱ - ۰۲۱ (داخلی ۴۲۹)
نمابر: ۸۸۳۰۱۴۷۸ - ۰۲۱
وبگاه اختصاصی: www.eb.roshdmag.ir
وبگاه: www.roshdmag.ir
رایانامه: ebtedayi@roshdmag.ir
چاپ و توزیع: شرکت افست
صندوق پستی امور مشترکین: ۱۵۸۷۵/۳۳۳۱
تلفن امور مشترکین: ۸۸۸۶۷۳۰۸ - ۰۲۱

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

- مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، باید با اهداف و رویکردهای آموزشی- تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند.
- مقاله‌های ترجمه شده باید با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن‌ها باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، بر یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا تایپ شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار «ورد» و روی «لوح فشرده» و یا از طریق پیام‌نگار مجله ارسال شوند. ● نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله باید دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام نوشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نمایه (کلید واژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله باید دارای تیتراژ اصلی، تیتراژ فرعی در متن و سوتیتر باشد. ● معرفی‌نامه‌ی کوتاهی از نویسنده یا مترجم، عناوین و آثار وی پیوست شود. ● لازم به ذکر است مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست. ● علاوه بر این نکات، ضروری است به نکات مهم‌تری که در صفحه ۴۶ درج شده، توجه فرمایید.

نقش آموزگاران
در تحقق برنامه‌ی
درسی ملی!

اصغر ندیری

دوباره در خانه‌ها باز کرده است. در برنامه‌ی درسی ملی اصولی وجود دارد که یکی از آن‌ها اعتبار نقش مرجعیت معلم (مربی) را گوشزد می‌کند. می‌گوید: «برنامه‌ی درسی و تربیتی باید به نقش مرجعیت معلم در هدایت تربیتی برای ارجحیت تزکیه بر تعلیم، غنی‌سازی محیط تربیتی و یادگیری، فعال‌سازی دانش‌آموزان در فرایند یادگیری و تربیت‌پذیری و ترغیب آنان نسبت به یادگیری مستمر توجه نماید.» یکی دیگر از این اصول، اعتبار نقش پایه‌ای خانواده است. برنامه‌های درسی و تربیتی باید ضمن تقویت بنیان خانواده و تحکیم مناسبت‌های خانوادگی و صله‌ی رحم، زمینه‌ی کسب شایستگی‌ها و مهارت‌های لازم برای تشکیل و مدیریت خانواده را، مبتنی بر ارزش‌ها و معارف الهی و تعمیق آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی دانش‌آموزان، ایجاد کنند.

رویکرد و جهت‌گیری ملی

«رویکرد برنامه‌های درسی و تربیتی، فطرت‌گرایی توحیدی است. در این مسیر، معلم اسوه‌ی امین و بصیر برای دانش‌آموزان است. محیط یادگیری با بهره‌گیری از ظرفیت‌های نظام هستی، محیطی امن، منعطف و غنی برای پاسخ‌گویی به نیازها و ویژگی‌های دانش‌آموزان است. البته مدرسه محیط پایه و اصلی برای یادگیری است، اما یادگیری به آن محدود نمی‌شود و سایر محیط‌ها نظیر محیط‌های اجتماعی، طبیعی، اقتصادی و فرهنگی را دربرمی‌گیرد. با بهره‌گیری از ظرفیت و قابلیت محیط‌های مجازی و رسانه‌ها، زمینه‌ی بهبود موقعیت دانش‌آموزان و ارتقای کیفیت فرایند یاددهی - یادگیری فراهم می‌آید. در این راه خانواده از محیط‌های مهم و اثربخش تربیت و یادگیری به‌شمار می‌آید که در تعامل مستمر و مؤثر با مدرسه است.»^۱ خوانندگان محترم مجله، همان‌گونه که در ماه‌های آخر سال گذشته شاهد بودید، تلاش جمعی اقشار مردم کشور از آموزش و پرورش گرفته تا سایر نهادها، باعث شد اهداف برنامه‌ی درسی ملی تا سطوح مورد قبولی تحقق یابند و البته در رأس این حرکت، آموزگاران و خانواده‌ها حضوری سازنده و پررنگ داشتند که به همه خدا قوت می‌گوییم.

پی‌نوشت

۱. برگرفته از بخش‌های ابتدایی سند برنامه‌ی درسی ملی جمهوری اسلامی ایران.

این روزها میان فضای تعلیم و تربیت رسمی یعنی مدرسه، و دیگر ستون‌های آن، از جمله خانواده‌ها و حتی کارشناسان و ناظران بیرونی، ارتباط و پیوندی صمیمی و یکدله برقرار شده است.

از دیگر اضلاع و ستون‌های بنیادی نهاد آموزش و پرورش که به جریان یاددهی - یادگیری سمت‌وسو و عمق می‌دهد، برنامه‌ی درسی است که ضمن علمی، حرفه‌ای و کلان بودن، باید ساده، کاربردی و جزءنگر باشد تا ضمن آگاهی‌بخشی بتواند بر دل‌ها و ذهن‌ها بنشیند و راهبر باشد.

برنامه‌ی درسی هوایی است که در فضای تعلیم و تربیت کشور جریان دارد و اجزای آن را پویا و بانشاط نگه می‌دارد. برنامه‌ی تحولی و در ادامه‌ی آن برنامه‌ی درسی پویا باید نشان دهند که در طول یکدیگرند و در مواقع حساس هم‌افزایی می‌کنند و یاری دهنده‌ی معلم (مربی) و دانش‌آموز یا مربی‌اند و در مواقع خاص باید تعیین‌کننده باشند.

در ایامی که فعالیت‌ها و حرکت‌های فرهنگی و علمی مدرسه‌ها به‌علت هجوم ویروسی منحوس به نام «کووید ۱۹» با توقف یا ایست موقت روبه‌رو شد، این پیوند و شناخت میان اضلاع نظام تعلیم و تربیت و حتی مخاطبان آن در جامعه چنان شکل گرفت و مستحکم شد که کارایی تربیت‌یافتگان خود را به ظهور رساند.

آموزگاران و خانواده‌ها چنان دست به دست هم دادند که گوهر وجود مردان و زنان سخت‌کوش جامعه‌ی تعلیم و تربیت نمایان شد.

تعلیم و تربیت تعطیلی‌بردار نیست! مدرسه‌ی زندگی نیز شعار نیست. در این جو و فضا است که تجربه‌ی زیسته، خود را نشان می‌دهد و نزد معلمان خود درس پس می‌دهد؛ زندگی این است!

تهدیدها برای تعلیم و تربیت فرصت است!

در این کارزار بود که مدرسه و کتاب و خانه و خانواده دست به دست هم دادند.

بار دیگر خاطره‌ی خوب نیمکت‌های چوبی و بوی خوش کلاس به ذهن و دل جامعه راه یافت. یک‌بار دیگر، چهره‌ی آموزگاران سال‌های دور و نزدیک در اذهان آحاد مردم رنگ گرفت و خانه و مدرسه سنگری شد برای تبدیل تهدید به فرصت. حالا می‌بینید که با همت آموزگاران و دیگر دست‌اندرکاران نهاد آموزش و پرورش و با یاری رسانه‌های ملی، حرکتی رو به جلو شکل گرفته و مدرسه جای خود را

مهر ماه

حامد ابتهاج

شکست حصر آبادان در عملیات ثامن الائمه (ع)

سال ۱۳۶۰ بود. شناسایی‌های دقیق اطلاعات عملیات سپاه می‌گفت، طرح شکست محاصره‌ی آبادان امیدوارکننده نیست، اما «توانایی نیروهای (ارتشی، سپاهی و بسیجی) ما بود که خودبه‌خود در جبهه‌های مختلف شکل گرفت و اکنون پس از مدت‌ها منتظر انجام عملیات بودند.» نیمه‌شب پنجم مهر، رزمندگان از چهار جهت به دشمن حمله کردند. بعضی‌ها که پیش از این تنها حمله‌های تک‌جهتی ایرانی‌ها را تجربه کرده بودند، غافلگیر شدند.

*دایره‌المعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق. جعفر شیرعلی نیا. انتشارات سایان. تهران. ۱۳۹۲.

روز همسنگی و
همدردی با کودکان
و نوجوانان فلسطینی

روز نیروی انتظامی

۱۶

۱۳

روز جهانی کودک

۹

روز بزرگداشت مولوی

۸

۷

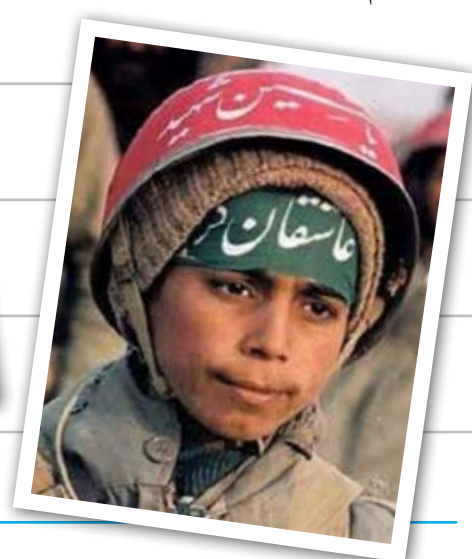
روز آتش‌نشانی و ایمنی

۵

۱

بازگشایی مدرسه‌ها و آغاز هفته‌ی دفاع مقدس

هم‌زمان با نواخته‌شدن زنگ بازگشایی مدرسه‌ها در کشور، حمله‌ی زمینی نیروهای ارتش بعث عراق در مهرماه ۱۳۵۹ و به دستور صدام و حامیان جهانی‌اش آغاز شد.

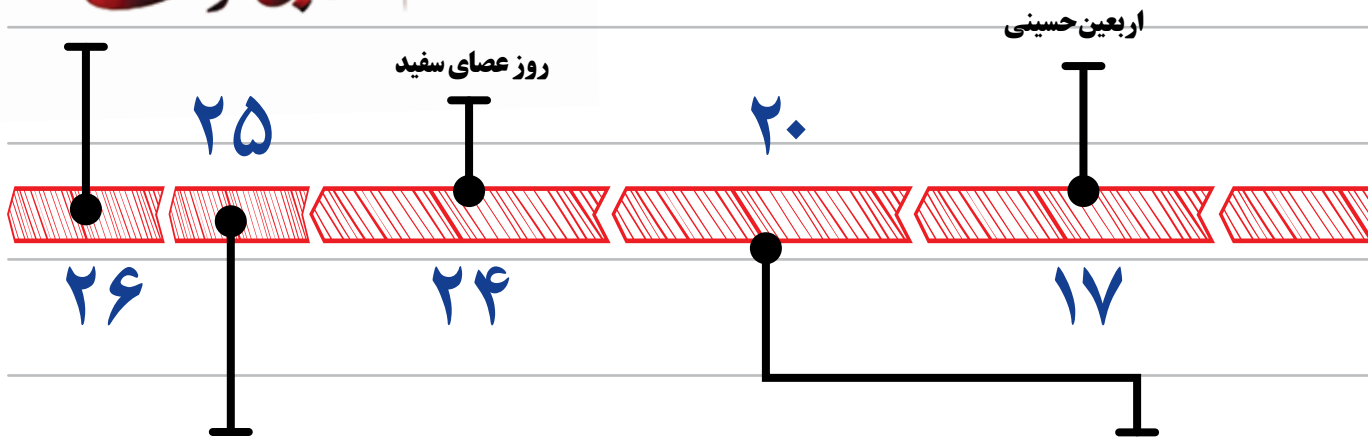
شهادت حضرت امام رضا (ع)

در پایان صفر سال ۲۰۳ هجری قمری، روح بزرگ امام رضا (ع) به آسمان پرکشید. مأمون به دنبال محمد بن جعفر و جمعی از خاندان ابی طالب را فرستاد تا بیابند و گواهی دهند که حضرت به طور طبیعی جان سپرده است. با آنکه مأمون شیون می کرد و همه صدای او را شنیدند که پیش از مراسم غسل گفته بود: «آرزو داشتم پیش از او می مردم»، اما موضوع خوراندن سم او به حضرت، انگور مشکوک و آب انار، زبازد مردم شد.

* عشق هشتم، کمال السید، ترجمه‌ی حسین سیدی، انتشارات مدرسه، تهران، ص ۱۸۶، ۱۳۷۹.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
عَلَيْهِ السَّلَامُ

رحلت پیامبر اسلام (ص) و شهادت امام حسن مجتبی (ع)

سخنان پیغمبر (ص) و رفتار آن حضرت در روزهای آخر عمر حکایت از این داشت که مرگ خود را نزدیک می داند. در چند حدیث آمده است، در یکی از شب‌ها که بیماری اش شروع شد، نیمه‌های شب از خانه خارج شد، به قبرستان بقیع آمد و گفت: «درود بر شما ای ساکنان گورستان، گوارا باد بر شما روزگاری که در آن هستید، زیرا بهتر از روزگار این مردم است. فتنه‌ها همچون پاره‌های شب تیره پی‌درپی می‌رسند و دنبال‌هاش مخوف‌تر از آغازش است. همانا مرا میان ماندن همیشگی در دنیا و بهشت مخیر ساختند و من رفتن به بهشت و دیدار پروردگارم را انتخاب کردم.» شیخ مفید (ره) گوید: راویان شیعه و اهل سنت اتفاق دارند که رسول خدا (ص) در روزهای آخر عمر خود فرمود: «ای مردم، من (در قیامت) پیشاپیش شما هستم و شما از دنبال نزد حوض کوثر بر من درآید. آگاه باشید که من درباره‌ی تقلین از شما سؤال می‌کنم. پس بنگرید. آگاه باشید من آن دو را در میان شما به جای نهادم: یکی کتاب خدا و دیگری عترت من، خاندانم. بر ایشان پیشی نگیرید که پراکنده خواهید شد. هان! بدانید که علی بن ابیطالب برادر و وصی من است.»

بر طبق روایات مشهور میان محدثان شیعه، رحلت رسول خدا (ص) در روز دوشنبه بیست و هشتم ماه صفر اتفاق افتاد، ولی مشهور نزد اهل سنت آن است که آن مصیبت بزرگ در روز دوازدهم ربیع‌الاول واقع شد و در آن موقع ۶۳ سال از عمر شریف آن حضرت گذشته بود. چون امیرالمؤمنین (ع) طبق وصیت رسول خدا (ص) خواست بدن آن حضرت را غسل دهد، فضل بن عباس را طلبید تا به او کمک کند.

روز حافظ

حافظ، این جاودانه شاعر ایرانی، شاعر عشق و زندگی، و آینه‌دار پیدای و پنهان انسان بی‌مرز است. جامعیت احساس و عواطف حافظ و انطباق تردیدناپذیر اشعار او با روحیات، فرهنگ و باورهای فرهنگی و اجتماعی ایرانیان سبب شده است که کلام حافظ به بازتاب روح و حیات فرهنگی و اجتماعی مردم سرزمین ما تبدیل شود و در هر دلی راهی بیابد، در هر خانه‌ای شعرش در کنار کتاب‌های مذهبی بنشیند و در باورهای ما همه او را لسان‌الغیب بدانند.

در مورد حدیث پیغمبر اکرم (ص) که می‌فرماید: «شفاعتی لاهل الکباثر من امتی»، خواجه می‌گوید:

باده بده که دوزخ از نام گناه ما برد
آب زند بر آتشش معجزه‌ی محمدی

* مقالاتی درباره‌ی شعر و زندگی حافظ. به کوشش دکتر

منصور رسنگار فسایی. نشر جامی. چاپ چهارم. ص ۵ و ۴۷۴.

سید هاشم رسول محلاتی. زندگانی حضرت محمد (ص). دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تهران

با رفعت مقدسی، آموزگار دبستان تمدن برتر

از شاگردانم یاد می‌گیرم

محمد حسین دیزجی

جدی و در عین حال شوخ طبع و مهربان است. تا دلتان بخواهد حوصله دارد و اهل خلاقیت است. از دورریختنی‌ها چنان دست‌سازه‌هایی درست می‌کند و در آموزش درس‌ها به کار می‌برد که شاگردانش همیشه مشتاق ابتکاری تازه هستند. تدریس در پایه‌های اول تا چهارم را در کنار همکاران با سابقه تجربه کرده است و اینک بچه‌های پایه‌ی اول افتخار حضور در کلاس او را دارند. وقتی شروع به قصه‌گویی می‌کند، شاگردانش می‌دانند که خانم درس تازه‌ای را آغاز خواهد کرد. گاهی پشت نیمکت بچه‌ها می‌نشیند و به آن‌ها فرصت می‌دهد به جای او تدریس کنند و با این کار آموخته‌های خود را در

ذهن ماندگار سازند و اعتماد به نفسشان افزایش یابد. در ناحیه‌ی یک تبریز به دیدار رفعت مقدسی، آموزگار پایه‌ی اول ابتدایی، رفتیم. با هم این گفت‌وگو را می‌خوانیم.

■ آموزگار پایه‌ی اول نخستین کسی است که دانش‌آموز در بدو ورود به مجموعه‌ی آموزشی با او روبه‌رو می‌شود. به نظر شما، آموزگار پایه‌ی اول باید از چه قابلیت‌هایی برخوردار باشد تا بتواند در آموزش موفق شود و زمینه‌ی علاقه‌مندی به تحصیل را در وجود دانش‌آموز نهادینه کند؟

به نظرم این آموزگار باید دریای صبر باشد، چون در این پایه دانش‌آموزان با خواندن و نوشتن بیگانه‌اند و این معلم است که با صبوری

خود همه چیز را برای اولین بار یاد می‌دهد. مهربانی و خوش‌رویی نیز از دیگر صفات آموزگار، به‌خصوص در پایه‌ی اول، است.

■ شنیده‌ایم استفاده از دست‌سازه‌ها در آموزش‌های شما جایگاه ویژه‌ای دارد. چرا به دست‌سازه‌ها اهمیت می‌دهید و چگونه از آن‌ها استفاده می‌کنید؟

با توجه به اینکه ۷۰ درصد یادگیری از طریق دیدن صورت می‌گیرد، سعی می‌کنم با دست‌سازه‌های خود این امکان را برای دانش‌آموزانم فراهم و مطالب درسی را برای آن‌ها ملموس کنم.

■ دست‌سازه‌ها را معمولاً از چه موادی تهیه می‌کنید؟ آیا دور ریختنی‌ها، مثل بطری نوشابه، جعبه‌ی شیرینی و امثال آن قابلیت این کار را دارند یا خیر؟ و آیا دست‌سازه‌ها فقط در درس ریاضی کاربرد دارند یا در سایر درس‌ها هم از آن‌ها استفاده می‌کنید؟ دست‌سازه‌های من بیشتر از مواد دورریختنی هستند تا امکان درست‌کردنشان برای همه راحت و ممکن باشد. من برای بیشتر مطالب

خجالتی و کم‌روست. من آنقدر این دانش‌آموزان را پای تخته می‌آورم تا این کار برای آن‌ها عادی شود. بعضی از بچه‌ها اول کار اصلاً نمی‌آیند و مقاومت می‌کنند، ولی بعد از دو سه بار خودشان مشتاق می‌شوند. مثلاً پای تخته می‌آیند، شعر می‌خوانند، داستان تعریف می‌کنند و در فعالیت‌های دیگر مشارکت دارند.

هر چهارشنبه به دانش‌آموزانم کتاب داستان می‌دهم. هر شنبه دو نفر پای تخته می‌آیند و داستانی را که خوانده بودند برای دوستانشان تعریف می‌کنند. همچنین، گاهی دانش‌آموزان را تشویق می‌کنم پای تخته بیایند و هر آنچه را آموخته‌اند در قالب تدریس تعریف کنند. این طوری هم اعتمادبه‌نفسشان بیشتر و هم با آموزش آن‌ها دیگران، یادگیری‌شان ماندگارتر می‌شود. در عین حال، بقیه‌ی بچه‌های کلاس هم درس را از زبان دوستانشان مرور می‌کنند.

می‌کنم. چون بچه‌ها در پایه‌ی اول تا عدد ۱۰۰ می‌خوانند، بیشترین امتیاز هم عدد ۱۰۰ است.

■ شنیده‌ایم شما در تدریس و آموزش خود، در عین حال که جدی هستید، شوخی و خنده هم دارید. در تدریس شما جدی بودن و در عین حال استفاده از شوخی به چه معناست؟

به نظر من در پایه‌ی اول اگر فقط جدیت باشد، بچه‌ها دلسرد می‌شوند. من کلاً شوخ‌طبع هستم و هر جا باشم، خنده هم آنجا هست. ولی بارها از زبان همکاران و اولیا شنیده‌ام که از من حساب می‌برند. با دانش‌آموزانم هم این جوروری هستم. در عین اینکه با آن‌ها شوخی می‌کنم، اگر با گوشه‌ی چشم هم به آن‌ها نگاه کنم، حساب کار دستشان می‌آید. در حالت کلی طوری برخورد می‌کنم که نه دلسرد شوند و نه سوءاستفاده کنند.

■ وقتی روی صندلی دانش‌آموزان می‌نشینید و بچه‌ها به‌عنوان آموزگار در جایگاه شما قرار می‌گیرند و تدریس می‌کنند، آن‌ها در تدریس چه نقشی دارند و این نوع آموزش دادن چه تأثیری بر یادگیری‌شان دارد؟

درواقع با این کار می‌خواهم بچه‌ها را در موقعیت قرار بدهم تا درک کنند چه کارهایی نظم کلاس را به هم می‌زند و معلم را ناراحت می‌کند. مثلاً یاد بگیرند موقع جواب دادن به سؤالات، همه با هم داد زنند و یکی یکی جواب بدهند و از گفته‌های دوستانشان مطلب را یاد بگیرند. درواقع، به این ترتیب دانش‌آموزان به‌صورت عملی در موقعیت قرار می‌گیرند و نکته‌های اخلاقی، تربیتی و آموزشی را درک و لمس می‌کنند.

یکی از دلایلی که من این روش را در کلاس اجرا می‌کنم، برای کمک به دانش‌آموزان

درسی دست‌سازه دارم. مثلاً در درس علوم برای خاصیت آهن‌ربایی و انواع خاک و چرخه‌ی آب و سنگ‌ها و ... دست‌سازه دارم. بعد از اینکه دست‌سازه‌ها در اختیار دانش‌آموزان قرار داده می‌شود، به آن‌ها تکلیف می‌دهم. بعد از انجام تکلیف، از آن‌ها می‌خواهم موضوع را برای دوستان خود توضیح دهند. این فرایند یادگیری را تثبیت می‌کند.

■ شما از داستان و داستان‌گویی در آموزش خود بهره می‌برید. برای تدریس چه مطالبی از داستان استفاده می‌کنید و این داستان‌ها ساخته‌ی خود شما هستند یا آن‌ها را از جای دیگری اقتباس می‌کنید؟

من برای بیشتر مطالب درسی از داستان استفاده می‌کنم. بیشتر داستان‌ها خلاقانه و ساخته‌ی خودم هستند، ولی بعضی مواقع برای تدریس نشانه‌های فارسی از کانال پایه‌ی اول هم استفاده می‌کنم.

تدریس با داستان جذابیت بیشتری برای بچه‌ها دارد. آن‌ها با علاقه‌ی بیشتری گوش می‌دهند و چون با دقت و علاقه گوش می‌کنند بهتر یاد می‌گیرند.

■ استفاده از مسابقه در نوع آموزش شما چه جایگاهی دارد و چگونه از مسابقه بهره می‌برید؟

مسابقه برای ایجاد انگیزه و رقابت دوستانه خیلی مؤثر است. مثلاً موقعی که در کلاس هستیم، برای بچه‌ها فیلم آموزشی نمایش می‌دهم و می‌گویم بعد از تماشای فیلم یک سؤال می‌پرسم. هر کس جواب داد برنده‌ی مسابقه است. این کار باعث می‌شود بچه‌ها با دقت بیشتری نگاه کنند.

موقعی هم که تکلیفی می‌دهم تا بنویسند، یک چک امتیاز روی میزم قرار می‌دهم و می‌گویم هر کس زودتر تکلیف را انجام دهد و برنده شود، این چک که جایگزین کارت آفرین است به او داده می‌شود. بنابراین، بچه‌ها با شور و صف‌ناپذیری می‌نویسند تا زود و دقیق کار را تمام کنند و برنده شوند. درواقع این چک‌ها برگه‌های امتیازی شبیه دسته‌چک هستند که برای تشویق به دانش‌آموزان می‌دهیم. روی یک برگه مثل چک بانکی اسم دانش‌آموز را می‌نویسم و به جای رقم هم امتیاز را قید

عکاس: مهرداد واحد

راضیه سادات شجاعی

آغازی متفاوت

باز هم مهر از راه می‌رسد و اشتیاق و شور و شوق، با نگرانی و دلواپسی درهم تنیده می‌شود! آغاز سال تحصیلی، در فصلی پرنور و حیات‌بخش، همیشه، هم برای دانش‌آموزان و والدین و هم برای معلمان، با نوآوری و آمادگی برای کسب دانش، بالابردن علم و خرد و کسب تجربه‌های تازه همراه است. همه گرد هم می‌آیند تا با هم خانه‌ای جدید بنا کنند؛ خانه‌ی دومی، گرم و صمیمی، برای همه؛ مأمنی با نام مدرسه که قرار است در آن انس و الفتی صورت بگیرد و در فضایی شاد و آرام، جان تشنگان دانش و علم سیراب شود.

مهر شروعی دوباره است تا آگاهی‌های بیشتری کسب کنیم و با دانش و بینش بیشتر، به استقبال ناشناخته‌های جهان هستی برویم. به سلاح علم مفید و عمل درست مجهز شویم و راه را بهتر بشناسیم؛ همراه با همراهانی مصمم‌تر، همفکرانی تازه‌تر، اندیشه‌ای متعالی‌تر و شناختی عمیق‌تر.

آموزگاران باید بکوشند بعد از پراکندگی خاطری طولانی، دوباره تمرکز حواس را در دانش‌آموزان تقویت و تعدد و تنوع اذهان را به یک جهت جمع کنند و به سرعت متناسب برای درک مطلب و یادگیری برسانند.

باید دوباره تمهیداتی بیندیشند تا با به‌کارگیری خلاقیت و ایجاد تنوع، تکالیف را جذاب و سرگرم‌کننده کنند تا دانش‌آموزان دچار خستگی و بی‌حوصلگی نشوند و تا پایان سال با امید و انگیزه به کار و فعالیت ادامه دهند. هر آموزگاری باید روحیات و حساسیت‌های دانش‌آموزان خود را در نظر بگیرد تا بتواند با درک شخصیت منحصریبه‌فرد هر یک و احترام به تک‌تک آن‌ها، فضایی امن و پرعاطفه بسازد تا اهداف آموزشی و پرورشی و مقاصد تعلیمی و تربیتی به بهترین شکل محقق شوند.

تصویرگر: حسین یوزباشی

یکی از مهم‌ترین وظایف و نقش‌های آموزگار، نظارت و دخالت نامحسوس و حتی گاهی محسوس و ملموس در روابط و شکل‌گیری دوستی‌ها و احیاناً قطع موقت ارتباط بین برخی از دانش‌آموزان است. گاهی توجه معلم به نوع روابط ایجادشده بین شاگردان، توجه به گروه‌بندی‌ها و توجه به دلایل اختلافات بین بچه‌ها، می‌تواند پیشگیری‌کننده یا گره‌گشای بسیاری از مسائل و مشکلات کلاس باشد. دخالت غیرمستقیم آموزگار گاهی می‌تواند در دوستی به انتخاب‌هایی منجر شود که دانش‌آموزان و کلاس را به سرعت و پیشرفت برساند، نه احیاناً فقط سرگرمی و وقت‌گذرانی در مدرسه باشد.

گاهی مسائل حل‌نشده‌ی ارتباط در کارهای گروهی، بهانه‌ی شکل‌گیری اختلافات عمیق بین دانش‌آموزان می‌شود. معلم می‌تواند با ایجاد راه‌های ارتباطی کاربردی و با انتخاب‌ها و جابه‌جایی‌های به‌موقع و مناسب، بهترین تأثیر را در حل این‌گونه مشکلات داشته باشد.

شرایط خاص مهر

با توجه به شرایط خاص سال تحصیلی گذشته، احتمالاً مهر امسال با فضایی بسیار متفاوت‌تر از قبل روبه‌رو خواهیم بود. از سویی دل‌تنگی‌ها و استراحت زیاد و انتظار دیدار مجدد دوستان ممکن است شور و شوق و انگیزه‌ی بیشتری را برای شروعی دوباره رقم بزنند و از سویی ممکن است ایجاد عادت‌های جدید، تغییر ساعات خواب و احیاناً خو گرفتن به فضای مجازی و روش‌های دیگر یادگیری، فضای واقعی را برای شروع دوباره دشوارتر کند!

در هر تابستان، به‌ویژه در تعطیلات طولانی تابستان امسال، احتمال زیادی وجود دارد که دانش‌آموزان از طریق فناوری‌های جدید، فعالیت‌های جذاب و تازه‌ای یاد گرفته باشند و حتی در شیوه‌های یادگیری‌شان، به راه‌های جدید (از جمله فیلم و سرگرمی) خو گرفته باشند. معلم نیز باید به ایده‌ها و شیوه‌های

احتمالاً از قبل می‌شناسیم یا احیاناً قبلاً هم معلمشان بوده‌ایم، ممکن است ادراک و شناخت، مهارت‌ها و عادت‌های جدیدی کسب کرده باشند! نباید به شناخت قبلی و قدیمی‌مان اکتفا کنیم؛ باید از نو بشناسیمشان و از نو فرصت‌های جدیدی برای ارتباط و شناخت ایجاد کنیم.

ارتباط با اولیا و برگزاری جلسات با خانواده‌ها در اوایل سال و حتی پیش از شروع سال تحصیلی، به‌ویژه با شرایط خاصی که امسال با آن مواجه بودیم، از دیگر ملزومات شروع سال تحصیلی توأم با آرامش است.

امیدواریم با عنایت الهی و با همدلی و همکاری همه‌جانبه‌ی اولیای خانواده و مدرسه، با وجود شرایط متفاوت، بتوانیم امسال یکی از بهترین سال‌های تحصیلی را پیش رو داشته باشیم.

جدید مجهز و حتی از دانش‌آموزان جلوتر باشد. باید به منابعی غنی از سرگرمی، جدول، فیلم فانتزی، آزمونک آنلاین و... دسترسی داشته‌باشد تا بتواند هر لحظه با دست پر کلاس را برای دانش‌آموزان جالب و جذاب نگاه دارد.

احتمالاً یکی از نگرانی‌های مشترک معلمان این است که چگونه چنین دانش‌آموزانی را دوباره به ورطه‌ی جدیت و سخت‌کوشی بکشانند و ذهنشان را آماده‌ی فراگیری مطالب جدی و منسجم کنند! معضل احتمالی دیگر کنترل و نظم‌دهی مجدد به دانش‌آموزانی است که ماه‌ها طبق شرایط ایده‌آل خود زندگی کرده‌اند!

علاوه بر این، هر آموزگاری باید در سال جدید در برخورد با دانش‌آموزان جدید آهنگ معمول خود را پیدا کند. هر سال که می‌گذرد، دانش‌آموزان، حتی آن‌ها که

لذت یادگیری به سبک من

طراحی آموزشی مبتنی بر چهار دنیای یادگیری (قسمت اول)

لیلا سلیقه‌دار

دکترای برنامه‌ریزی آموزشی

همه‌ی آموزگاران با اصل تفاوت‌های فردی آشنا هستند. تنها یک سال معلم بودن کفایت می‌کند تا باور کنیم تفاوت دانش‌آموزان در زمینه‌های گوناگون، به‌ویژه مسیر یادگیری، انکارنشده‌ی است. در اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی برنامه‌ی درسی ملی نیز «توجه به تفاوت‌ها» آمده است. در این اصل اشاره شده است برنامه‌های درسی و تربیتی باید ضمن تأکید بر ویژگی‌های مشترک، به تفاوت‌های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی)، جنسیتی و فردی دانش‌آموزان (استعدادها، توانایی‌ها، نیازها و علاقه‌ها) توجه کنند و از انعطاف لازم برخوردار باشند. این مقوله ریشه‌ی طولایی در تعلیم و تربیت دارد و صاحب‌نظران و روان‌شناسان بسیاری زمینه‌های تفاوت افراد به‌مثابه‌ی یادگیرنده را مورد مطالعه قرار داده‌اند. از جمله محصول این بررسی‌ها سبک‌های یادگیری است.

کلیدواژه: یادگیری، سبک یادگیری

راه من، سبک من

افراد همان‌گونه که تفاوت‌های فردی زیادی دارند، شیوه‌های یادگیری متنوعی نیز دارند. قدرت توانمندی و ترجیحات آن‌ها در روشی قرار دارد که آن‌ها اطلاعات را جذب و پردازش می‌کنند. برخی تمایل دارند بر حقایق، محاسبات ریاضی و اطلاعات مستند تمرکز کنند، برخی دیگر به الگوهای ریاضی و نظریه‌های علاقه دارند. برخی به‌طور قوی به شکل‌های دیداری اطلاعات همانند تصویر نمودار و نقشه تمایل دارند و برخی به شکل‌های کلامی و نوشتاری اطلاعات علاقه نشان می‌دهند. برخی نیز به‌طور فعال از طریق کنش با دیگران مطالب را یاد می‌گیرند. در کلاس‌های درس، گروهی از دانش‌آموزان پشتکار خوبی دارند و می‌توانند از حداکثر توان خود در مطالعه و یادگیری استفاده‌ی لازم را ببرند، در صورتی‌که عده‌ای هم این پشتکار را ندارند و مرتب باید به آن‌ها گوشزد کرد چگونه، کجا، چه وقت و تا چه مقدار درس بخوانند. برخی از دانش‌آموزان برای رسیدن به اهداف خود به تقویت و تشویق احتیاج ندارند و در واقع خودانگیزه هستند، در صورتی‌که بعضی دیگر حتماً باید از طرف دیگران تأیید و تشویق شوند تا موفق‌تر عمل کنند.

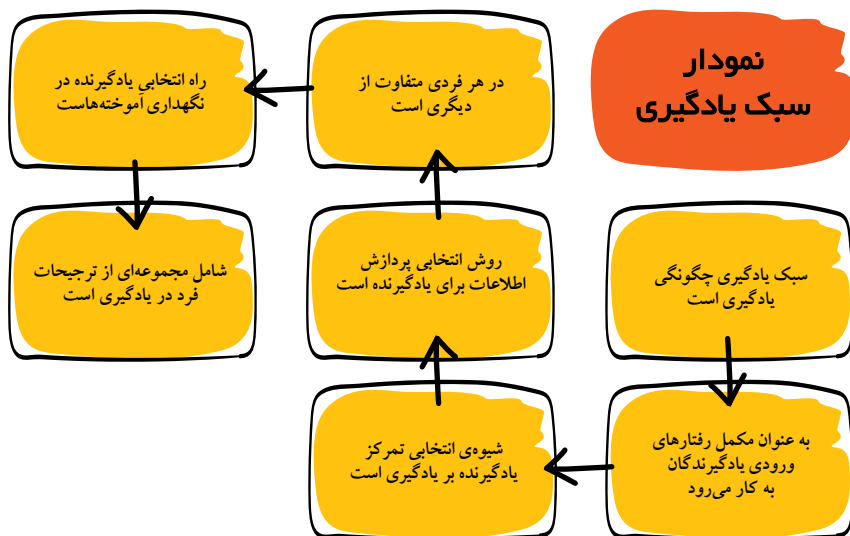
آموزگاران و سبک یادگیری

کلید اصلی درگیر کردن و ادامه‌ی شرکت فعال دانش‌آموزان در فرایندهای یادگیری و فراگیری هر چه بیشتر مطالب توسط آن‌ها، در فهم ترجیحات و سبک یادگیری هر یک از آن‌ها قرار دارد که می‌تواند عملکرد آن‌ها را تحت تأثیر مثبت یا منفی قرار دهد. در این میان مسئولیت اصلی معلم این است که زمینه‌ی مشارکت همه‌ی دانش‌آموزان را در فرایند یاددهی - یادگیری فراهم کند و موجب بهره‌مندی و لذت بردن از یادگیری برای آن‌ها شود. به همین دلیل، درک ترجیح و سبک یادگیری دانش‌آموزان و توجه به آن در طراحی آموزشی بسیار اهمیت دارد تا به عملکرد مثبت و سازنده‌ی یادگیری دانش‌آموزان منجر شود. شناسایی سبک یادگیری دانش‌آموزان و توجه به انواع سبک‌های یادگیری می‌تواند در انتخاب مواد آموزشی مناسب و طراحی فرصت‌ها و موقعیت‌های یادگیری مؤثر کمک کند. برای این منظور لازم است آموزگاران سبک

در راه یادگیری

یادگیری غالباً فرایندی سودمند تعریف می‌شود که یادگیرنده در آن به‌صورت فعالانه، با نزدیک شدن به اطلاعات، مرتبط کردن آن‌ها با دانش قبلی خود و کنترل و هدایت فرایند یادگیری خود عمل می‌کند. اما توانایی بالقوه‌ی افراد برای یادگیری متفاوت است. انسان‌ها در موقعیت یکسان به‌طور متفاوت یاد می‌گیرند. شاید مهم‌ترین دلیل آن تفاوت سبک‌های یادگیری آنان باشد. این سبک‌ها تعیین می‌کنند در برخورد با هر موقعیت، فرد چه مدت، به چه چیز و به چه میزان توجه کند.

سبک‌های یادگیری را می‌توان
توجه‌کننده‌ی بسیاری از تفاوت‌های
فردی در کلاس درس دانست.
به سخن دیگر، یکی از متغیرهایی
که بر میزان یادگیری افراد تأثیر
بسزایی دارد و در عین حال ارتباط
آن با هوش کم است، سبک
یادگیری شناختی است

با آوردن یک نمای کلی از مدل وارک در انتهای این مطلب، از شما دعوت می‌کنیم، در شماره‌ی بعد این مدل را مطالعه فرمایید.

شیوه‌های یادگیری در مدل وارک

دیداری

شنیداری

حرکتی

نوشتاری

ادامه دارد...

هرکسی می‌تواند درس‌ها را یاد بگیرد، اما هر کس شیوه‌ی خاص خود را دارد.

هنگامی که شیوه‌های یادگیری متفاوت یادگیرندگان مورد توجه قرار می‌گیرد، انگیزه‌ی یادگیری آنان افزایش می‌یابد.

با استفاده از نیروی حواس و ادراکات گوناگون، محتوای آموزشی به بهترین نحو یاد گرفته می‌شود.

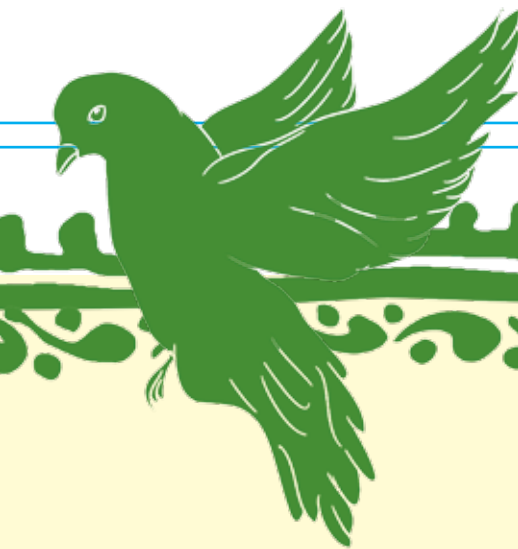

یادگیری خود را نیز بشناسند، زیرا با این کار می‌توانند از یادگیرنده بودن خود همچنان لذت ببرند و نیز در طراحی آموزشی، به ایجاد تنوع در شیوه‌ها و فعالیت‌ها توجه کنند. سبک یادگیری معلم معمولاً وجه غالب فعالیت‌ها در طراحی آموزشی است و هوشیاری نسبت به آن می‌تواند زمینه‌های متنوع‌تری از فعالیت‌ها و شیوه‌های یادگیری در کلاس درس را، فارغ از پرداختن صرف به سبک یادگیری شخصی معلم، ایجاد کند.

دسته‌بندی‌ها

با این توافق در تعریف سبک یادگیری که راه‌های ترجیحی افراد برای دریافت و پردازش اطلاعات را در برمی‌گیرد، با شناسایی سبک یادگیری به راحتی می‌توانیم خوان یادگیری همراه با موفقیت را در کلاس‌های درس بر پا کنیم. سبک‌های یادگیری را به شیوه‌های گوناگونی دسته‌بندی و معرفی کرده‌اند. یکی از این مدل‌ها «وارک» است^۱.

سبک‌های یادگیری شامل باورها، اعتقادات، رجحان‌ها و رفتارهایی هستند که افراد به کار می‌برند تا در یک موقعیت معین به یادگیری خود کمک کنند. اما تمام سبک‌ها الزاماً کمک‌کننده نخواهند بود. حتی ممکن است در برخورد با موقعیت اخلال ایجاد کنند.

گشدهی با ارزش

نگاهی به تعلیم و تربیت اسلامی

عبدالرحیم اصلی

اصطلاح تعلیم و تربیت از واژه‌های بنیادین در جوامع انسانی است و همه‌ی انسان‌ها به دیده‌ی مقدس بودن به این دو واژه نگاه می‌کنند. در جهان‌بینی الهی نیز تعلیم و تربیت جایگاه ویژه‌ای دارد، تا جایی که هدف از ارسال پیامبران و بعثت انبیای الهی تعلیم و تربیت ذکر شده است: «هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلوا علیهم آیاته و یرزقهم و یرزقهم العلم و یرزقهم العلم» (سوره‌ی جمعه، ۲). خداوند در این آیه هدف از ارسال پیامبر را تزکیه و تعلیم و تربیت معرفی کرده است. حضرت علی (علیه‌السلام) هدف از بعثت انبیای الهی را تربیت انسان و به فعلیت رساندن تمامی گنجینه‌ها و استعدادهای نهفته در انسان می‌داند (نهج‌البلاغه، خطبه‌ی اول). در دین اسلام پیام آسمانی با عبارت بخوان و قلم آغاز می‌شود (در سوره‌ی علق، آیه‌های ۳ تا ۵) و در سوره‌ی قلم، خداوند به قلم و آنچه می‌نویسد سوگند یاد می‌کند (آیه‌ی ۱). با توجه به تأکیدات قرآن به تعلیم و تربیت، مسئولیت بزرگی بر عهده‌ی انسان نهاده شده است. شاید در اینجا سخن فیلسوف آلمانی، امانوئل کانت، اهمیت خود را نشان می‌دهد که می‌گوید: «برخلاف آنچه مردم تصور می‌کنند، تعلیم و تربیت بزرگ‌ترین و دشوارترین مسائل مبتلابه انسان است. او در بین ابداعات بشر دو مورد را از بقیه مشکل‌تر می‌داند: هنر مملکت‌داری یعنی حکومت کردن، و هنر تعلیم و تربیت».

کلیدواژه‌ها: تعلیم و تربیت، تعلیم و تربیت اسلامی

ارزش علم در آموزه‌های دینی

در قرآن و سنت کمتر کلمه‌ای همانند علم با مشتقاتش تکرار شده است. در اهمیت و ارزش علم در اسلام همین بس که خداوند در قرآن، به قلم و آنچه می‌نویسد سوگند می‌خورد و رسول خدا فراگیری علم و دانش را به‌عنوان فریضه و واجب معرفی می‌کند. قال رسول‌الله (ص): «طلب العلم فریضه علی کل مسلم»: فراگیری علم و دانش بر هر مسلمانی واجب است. (کلینی، ۱۴۰۷، ج ۱: ۳۱)

ارزش انسان به علم و آگاهی اوست. به همین دلیل خداوند در قرآن می‌فرماید: «انما یرزق الله من عباده العلماء» (فاطر ۲۸): از بندگان خدا تنها دانشمندان از خدا خشنود دارند و می‌ترسند. و در سوره‌ی آل عمران خداوند در گواه گرفتن بر یگانگی ذاتش، از نام دانشمندان در کنار نام خود و فرشتگان یاد می‌کند: «شهد الله انه لا اله الا هو و الملائکه و اولوا العلم» (آل عمران، ۱۸) و در قاعده‌ای کلی، خداوند به نحو استفهام می‌فرماید: «هل یرزق الذین یعلمون و الذین لا یعلمون» (زمر، ۹): آیا فرد عالم و او که نادان است، یکی هستند.

در روایات به‌طور فراوان در فضیلت و بزرگداشت علم و عالم صحبت شده است. ارزش و اعتبار علم و علما و متعلمان در روایات به‌اندازه‌ی فراوان و چشمگیر است که اگر همه ذکر شوند، چندین جلد کتاب می‌شود. کتاب‌های حدیث در باب عقل و جهل، و کتاب علم این احادیث را در خود جای داده‌اند. به چند مورد از روایات در سنت و احادیث نویی با توضیحات مختصر اشاره می‌شود.

مسئله‌ی تاریخی

در اینجا برای آگاهی و پژوهش بیشتر و انتقال آن به فرزندان ایران که دوران شکوفایی خود را طی می‌کنند، سؤالی را یادآوری می‌کنیم و آن این است که اگر علم و دانش در اسلام این همه ارزش دارد، چرا جوامع اسلامی این مقدار از قافله‌ی علم و پیشرفت صنعتی عقب ماندند؟

باید توجه داشته باشیم، عقب‌ماندگی مسلمانان از قافله‌ی تمدن و پیشرفت‌های صنعتی از اسلام ناشی نمی‌شود، بلکه این‌ها به عملکرد خود مسلمانان برمی‌گردد که با جمود به ظواهر دین و سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های غلط حاکمان، مسلمانان را از تمدن و علم تجربی عقب نگه داشتند. وقتی به آیات قرآن می‌نگریم، متوجه می‌شویم قرآن به توجه به طبیعت، آسمان و زمین و موجوداتی که در طبیعت هستند، بیشترین دعوت را کرده و از مسلمانان می‌خواهد در طبیعت و موجودات به تفکر بپردازند. عبارت‌های «اولم ینظروا» یا «اولم یتفکروا» و «اولم یتدبروا» در قرآن کریم فراوان وجود دارند، اما برخی با کوتاه‌فکری‌های خود، از مطالعه‌ی طبیعت و سیر در آفاق و گردشگری بازماندند که الان نتیجه‌اش را می‌بینیم.^۱

پی‌نوشت

۱. برای مطالعه به کتاب «نخستین رویارویی اندیشه‌گران ایران با دو رویه‌ی تمدن بورژوازی غرب» نوشته‌ی عبدالهادی حائری انتشارات امیرکبیر سال ۱۳۸۵مراجع کنید.

مشرك باشد. با توجه به این روایات، یادگیری علم و دانش هیچ محدودیت زمانی و مکانی و طبقه‌ای ندارد.

در جهان‌بینی الهی عبادت جایگاه ویژه‌ای دارد، اما ارزش عبادت نیز به علم و آگاهی است. در احادیث، خواب عالم را با ارزش‌تر از عبادت جاهل دانسته‌اند و دو رکعت نماز عالم بهتر از هفتاد رکعت نماز جاهل است، چون دانشمند با علم خود

باعث هدایت و نجات انسان‌ها می‌شود، اما عابد فقط به فکر خودش است. رسول خدا می‌فرماید: «نوم مع علم خیر من صلوه علی جهل» (شهید ثانی، ۱۴۰۹: ۱۰۴): خوابیدن با علم بهتر و سودمندتر از نمازی است که در عین جهل و نادانی برگزار می‌شود. در روایتی دیگر می‌فرماید: از دیدگاه شیطان‌ها و اهریمن‌صفتان، وجود یک دین‌شناس و فرد واجد بینش و بصیرت، طاقت‌فرساتر و تحمل‌ناپذیرتر از وجود هفتاد عابد است. سعدی شیرین‌سخن با الهام از این روایت در گلستان می‌گوید:

صاحب‌دلی به مدرسه آمد ز خانقاه
بشکست عهد صحبت اهل طریق را
گفتم میان عالم و عابد چه فرق بود
تا اختیار کردی از آن این طریق را
گفت آن گلیم خویش برون می‌بردز موج
وین جهد می‌کند که بگیرد غریق را

۱. رسول خدا می‌فرماید: «طلب العلم فریضه علی کل مسلم» (کلبی، ۱۴۰۷، ج ۱: ۳۱). جست‌وجو و طلب علم بر هر مسلمانی واجب است. در این روایت هیچ استثنایی وجود ندارد و طلب علم به‌عنوان فریضه‌ای عمومی به‌عهده‌ی مسلمانان است و به هیچ طبقه و صنفی اختصاص ندارد. مسلمان، زن یا مرد، حاکم یا رعیت، غنی یا فقیر فرقی نمی‌کند. بر هر مسلمانی واجب است دانش را فرا بگیرد. دانش به طبقه و گروه خاصی محدود نیست.

۲. در حدیث دیگر رسول خدا (ص) فرمود: «اطلبوا العلم من المهد الی اللحد» (پاینده، بی تا: ۲۱۸): یعنی از گهواره تا گور در جست‌وجو و طلب علم باشید. در واقع یادگیری زمان و فصل مشخصی ندارد. در هر زمانی باید از این فرصت استفاده کرد و یادگیری محدود به هیچ زمانی نیست.

۳. رسول خدا فرمود: «اطلبوا العلم ولو بالصین» (همان، ص ۲۱۷): علم را جست‌وجو و تحصیل کنید، حتی در چین. چین در آن زمان دورترین نقاط جهان محسوب می‌شد. یعنی تحصیل علم محدودیت مکانی ندارد و محدود به دور یا نزدیک بودن نیست. طلب علم بر مسلمانان واجب است. پس یادگیری علم و دانش، به‌عنوان یک فریضه و وظیفه، با هیچ محدودیت مکانی مواجه نیست.

۴. رسول خدا (ص) می‌فرمود: «الحکمه ضاله المؤمن یاخذها اینما وجدها» (مجلسی، ۱۴۰۶، ج ۱۳: ۲۱): حکمت گمشده‌ی مؤمن است. هر کجا آن را بیابد می‌گیرد. در روایتی از امیرالمؤمنین (ع) نیز داریم: حکمت گمشده مؤمن است. پس او را بجویید و بیابید؛ هر چند در نزد یک نفر

گردشگر کوچولو

آموزش در سفر برای کودک و نوجوان

همچنین، در ادامه‌ی سفر، والدین با همراهی فرزند خود برای بازدید از جاذبه‌های فرهنگی، می‌توانند ضمن معرفی آن جاذبه‌ها، به آن‌ها یاد دهند که بناهای فرهنگی و تاریخی هر کشور نماد هویت ملی و دینی آن کشورند و امانت‌هایی هستند که نسل‌های گذشته برای ما به‌جا گذاشته‌اند و ما نیز وظیفه داریم این امانت‌ها را برای نسل‌های آینده حفظ کنیم. در حین بازدید از جاذبه‌های طبیعی، خوب است به فرزند خود یادآور شویم، طبیعت زیبایی که خداوند به بشر هدیه داده است، باید برای نسل‌های بعد نیز حفظ و حراست شود. آب رودخانه نباید آلوده شود، زباله‌ای در طبیعت ریخته نشود و از پاکیزگی طبیعت باید مثل پاکیزگی منزل مراقبت کرد، چراکه پاکیزگی محیط زیست ما یعنی داشتن زندگی سالم و به دور از بیماری. علاوه بر آن، ضمن معرفی حیوانات و پرندگانی که در مقصد

و کاوشگری ذهن کودک، باید تصویری از مقصد سفر برای کودکان شرح داد. فرهنگ مردم مقصد، گویش و لهجه، یا پوشش و غذاهای محلی آن‌ها، اقلیم جغرافیایی مقصد که مثلاً کویری، جنگلی یا کوهستانی است، فاصله‌ی محل سکونت دانش‌آموز تا مقصد و حتی قرارگیری مقصد در نقشه‌ی ایران نیز می‌تواند برای کودک و نوجوان جذاب باشد. شرح این تفاوت‌ها، گردشگری و سفرکردن را برای هر کودک و نوجوانی جذاب‌تر و آن‌ها را آماده و مشتاق بازدید و تجربه‌های جدید می‌کند.

آداب سفر

پس از ایجاد آمادگی ذهنی برای سفر، نوبت به انجام سفر می‌رسد. در حین سفر آموزش‌های مفیدی می‌تواند مورد توجه والدین قرار گیرند. یکی از موارد مهمی که والدین باید در حین سفر نسبت به گفتن و نشان دادن آن به فرزند خود مورد توجه قرار دهند، این است که اگر با وسیله‌ی نقلیه‌ی شخصی سفر می‌کنند، حتماً مقررات راهنمایی و رانندگی را رعایت و به‌صورت کلامی نیز آن‌ها را به فرزند خود آموزش و نشان دهند. رانندگی با سرعت مطمئن، بستن کمربند ایمنی قبل از حرکت، نخوردن و نیاشامیدن راننده در حین رانندگی و توجه به تابلوهای هشدار کنار جاده، از مواردی هستند که اگر در سنین کودکی و نوجوانی مورد توجه قرار گیرند، می‌تواند اثربخشی بلندمدتی روی ذهن کودک داشته باشند.

دکتر سید محمد موسوی پژوهشگر حوزه‌ی گردشگری

محصول نهایی سفر و گردشگری تجربه است، اما این تجربه می‌تواند به اشکال متفاوت در افراد متجلی شود. نکته‌ی مهم این است که سفر به‌گونه‌ای مدیریت شود که تجربه‌ی حاصل از آن به سمت مفید بودن سوق پیدا کند. برنامه‌ریزی موفق برای تجربه‌ای مفید از سفر می‌تواند اثربخشی بلندمدت و موفق‌تری برای جامعه داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: آموزش، سفر، کودک

گردشگری و کودک

حال اگر مخاطب ما در رده‌ی سنی کودک و نوجوان باشد، حساسیت برای برنامه‌ریزی سفر و گردشگری بیشتر می‌شود، زیرا او در سن یادگیری و کسب تجربه است. گردشگری زمانی می‌تواند برای دانش‌آموز و والدین او مفید باشد که با برنامه‌ریزی صحیح انجام شود. برنامه‌ریزی صحیح برای سفر دانش‌آموز ابتدایی باید در چارچوب آموزش سفری مسئولانه قرار گیرد تا علاوه بر رشد فکری دانش‌آموزان، آن‌ها را در مسیر صحیح کسب تجربه‌های موفق قرار دهد. این آموزش‌ها معمولاً در سه مرحله‌ی قبل از سفر، حین سفر و بعد از سفر انجام می‌شوند. در مرحله‌ی قبل از سفر، با توجه به کنجکاوی

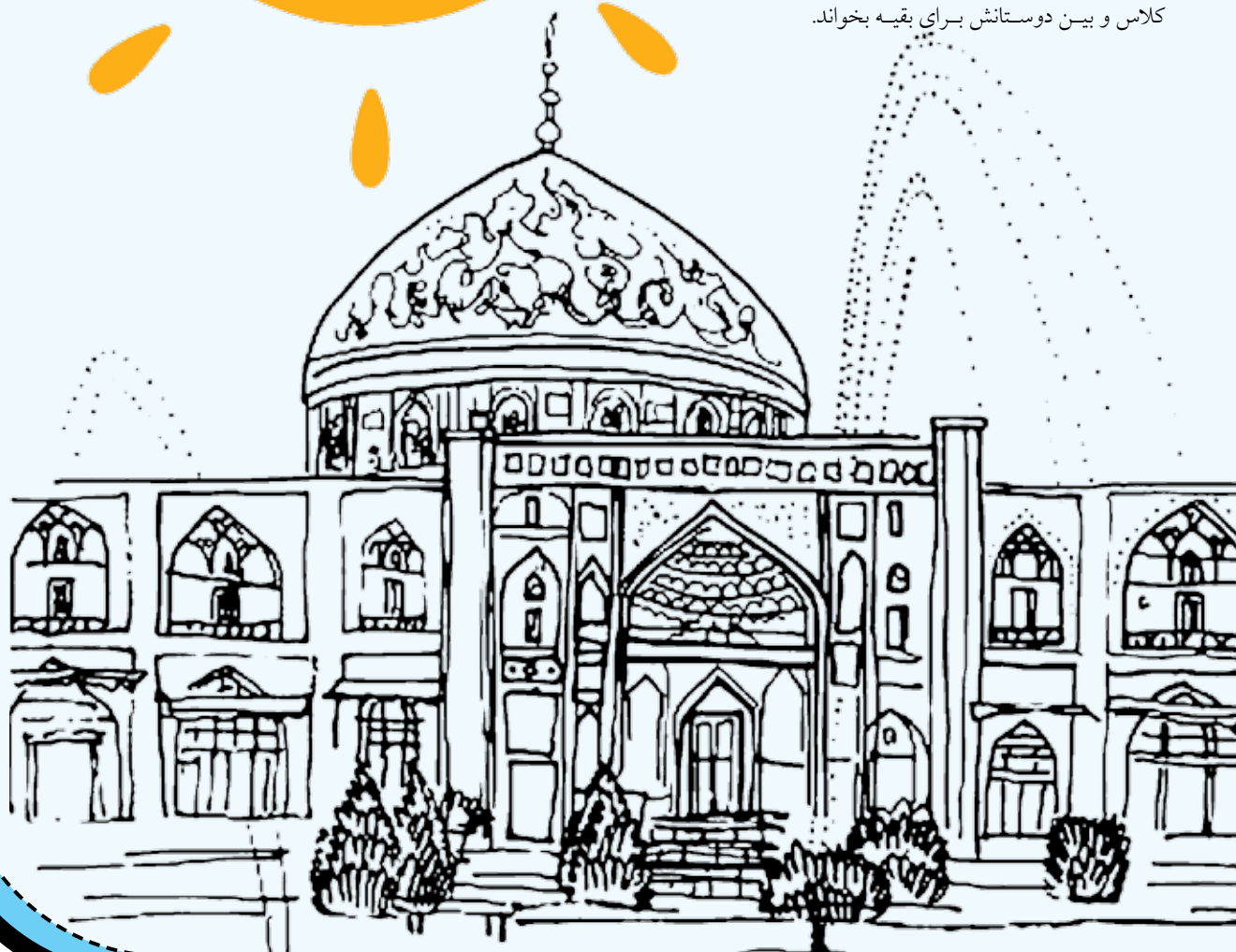

به طور کلی
سفر و گردشگری با توجه به
خاصیت نو بودن، جذابیت و تجربه‌های
مفیدی که همراه دارد، فرصتی است مناسب
برای آموزش کودک و نوجوان و ذهن او را رشد
می‌دهد. سفر حواس کودک و نوجوان را برمی‌انگیزد،
میل به یادگیری و کشف را در ذهن او تقویت می‌کند
و فرصت خوبی است برای پاسخ گرفتن سؤالات. مهم
است که این پاسخ‌ها در جهت مسئولیت‌پذیری فردی
و اجتماعی فرزندانمان باشند تا بتوانند در آینده
و بزرگسالی آن‌ها، اثرات مفید خود را در
سطح جامعه و کشور نشان دهند.

سفرمان وجود دارند، به فرزند خود بیاموزیم
حیوانات را دوست بدارند و به حق حیات
آن‌ها در کنار انسان‌ها احترام بگذارند.

دستاوردهای سفر

مرحله‌ی بعد، آموزش بعد از سفر است.
بہتر است والدین پس از سفر بازخوردهای
فرزندشان را بشنوند و با کمال آرامش و
اشتیاق به نظرات و تجربه‌های متفاوتی که
در طول سفر کسب کرده‌اند گوش دهند. از
او بخواهند چیزهایی را که دیده است تعریف
کند و آموخته‌های سفر را در خاطراتش
بیان کند. سپس بهتر است این خاطرات را
به صورت انشا در دفتری بنویسد و آن را در
کلاس و بین دوستانش برای بقیه بخواند.

تحول در رویکردها و روش‌ها

ویژگی‌های برنامه‌ی درسی فارسی در دوره‌ی ابتدایی

دکتر حسین قاسم پورمقدم

یکی از ابعاد تحول در زندگی انسان، تحول در فرایند تعلیم و تربیت، به‌ویژه در بخش طراحی برنامه‌های درسی است. تحول در نظام برنامه‌ریزی درسی که از استلزامات اسناد تحولی است، مستلزم به‌کارگیری خواسته‌ها و انتظارات اسناد بالادستی است و در مجموع باعث شکل‌گیری برنامه‌های درسی جدید می‌شود. تحول، ضمن ایجاد تغییرات، مشکلاتی نیز به همراه دارد که از عادت‌ها و تفکرات قالبی افراد ناشی می‌شوند. امید است تدوین این بخش و بازنمایی ویژگی‌هایی چند از برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی بتواند ضمن بازشناخت برنامه، برای جامعه‌ی آموزگاران قابل استفاده باشد.

کلیدواژه‌ها: طراحی برنامه‌ی درسی، برنامه‌ی درسی فارسی

برنامه‌ی درسی فارسی

برنامه‌ی درسی فارسی در میان دیگر برنامه‌های درسی دوره‌ی ابتدایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. فارسی نه تنها در تحکیم و تثبیت روابط اجتماعی مؤثر است، بلکه یادگیری سایر مواد درسی چون علوم، هدیه‌های آسمان، ریاضی و مطالعات اجتماعی را تسهیل و تقویت می‌کند. یافته‌های حوزه‌ی مطالعات برنامه‌ی درسی نشان می‌دهد همواره باید در رویکردها و شیوه‌های تدریس فارسی تحول صورت گیرد.

۱. توجه به شرایط و ضروریات محیطی

در برنامه‌ی درسی فارسی

یکی از ویژگی‌های این برنامه، هدایت عناصر برنامه به‌سوی عام شدن و انطباق با شرایط محلی است. هرچند که بر اساس سیاست حفظ وحدت ملی لازم است برنامه‌ی درسی فارسی برای سراسر کشور دارای خاستگاهی خاص و ساختاری واحد باشد، اما برنامه‌ی درسی جدید به‌گونه‌ای طراحی و تدوین شده است که شرایط و نیازهای استان‌ها و مناطق آموزشی نیز مدنظر باشند. «شورای برنامه‌ریزی فارسی ابتدایی» از سال ۱۳۷۸ سعی کرده است موضوع گرایش از خاستگاه خاص به خاستگاه عام را با در نظر گرفتن اصول علمی برنامه‌ریزی درسی، در کلیه‌ی مراحل طراحی، اجرا و ارزشیابی مورد توجه قرار دهد. (راهنمای برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی، ۱۳۸۶).

۲. مشارکت صاحب‌نظران و آموزگاران

در برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی

برنامه‌ی درسی زبان‌آموزی در این زمینه گام‌های مؤثری برداشته است، زیرا در تدوین آن تعداد زیادی از متخصصان و صاحب‌نظران حوزه‌های روان‌شناسی، زبان‌شناسی، ادبیات کودک و نوجوان، برنامه‌ریزی درسی، آموزش زبان و ادبیات فارسی، طراحی آموزشی، تصویرگری، خوش‌نویسی و معلمان شرکت داشته‌اند.

و نوارهای صوتی و تصویری تشکیل شده است: (جدول ۱)

۶. یکپارچگی مهارت‌های شفاهی و کتبی زبان (گوش دادن، گفتن، خواندن و نوشتن)

در تدوین و سازمان‌دهی کتاب، هم به ماهیت درس و هم به شرایط سنی و نیازهای مخاطبان توجه می‌کند. در طبقه‌بندی فصل‌های کتاب نیز این اصل رعایت شده است. در هر کتاب ۱۷ درس وجود دارد. درس اول هر کتاب با تحمیدیه و ستایش خدا آغاز می‌شود. در پایان فصل‌ها نمونه‌هایی از داستان‌های معاصر و نمونه‌هایی از حکایات و اشعار معاصر و گذشته برای تقویت روان‌خوانی قرار داده شده‌اند. در روندی محسوس و منطقی، سطح درس‌ها از آسان به دشوار، از عینی به انتزاعی و از امروز به دیروز تنظیم شده است. ساختار هر درس سه قسمت شامل متن، تصویر و فعالیت‌هاست. فعالیت‌های هر درس در دوره اول ابتدایی شامل «نگاه کن و بگو، درست و نادرست، واژه‌سازی، حالا تو بگو، کتاب‌خوانی، بازی، بخوان و حفظ کن، و بخوان و بیندیش» است. فعالیت‌های هر درس در دوره دوم ابتدایی نیز شامل «درک مطلب، واژه آموزشی، دانش‌های زبانی و ادبی، گوش کن و بگو، حکایت، کارگاه درس‌پژوهی، بخوان و حفظ کن، و بخوان و بیندیش» است. علاوه بر این، در کتاب نگارش، به نسبت موضوع فصل و مفاهیم درس، تعدادی فعالیت نوشتاری برای تقویت مهارت‌های رونویسی، درست‌نویسی (املا)، تمرین آموخته‌های مربوط به دانش‌های زبانی (دستور زبان و آرایه‌های ادبی)، مهارت‌های نگارشی و نگارش خلاق (انشا) طراحی و تدوین شده‌اند.

۷. استفاده از داستان برای آموزش مفاهیم و موضوعات برنامه‌ی درسی

در کتاب‌های فارسی فعلی مفاهیم و موضوعات، معیار انتخاب داستان‌ها هستند. دلایل این انتخاب عبارت‌اند از:

- آموزش مفاهیم ارزشی و دینی
- آموزش غیرمستقیم نکات و آموزه‌های تعلیمی و اخلاقی
- گسترش گنجینه‌ی واژگانی برای استفاده در زندگی
- ایجاد رغبت به مطالعه و تقویت مهارت خواندن و درک مطلب

۸. آموزش غیرمستقیم دانش‌های زبانی و ادبی با در نظر گرفتن مفاهیم و موضوعات

به‌جای آنکه مباحثی مثل دستور، نگارش، نکته‌های املائی و آرایه‌های ادبی در درسی مستقل از متن درس‌ها بیاید، در کنار فعالیت‌ها قرار گرفته است تا اولاً با موضوعات و مفاهیم درس‌ها هم‌خوانی داشته باشد و ثانیاً دانش زبانی و ادبی شکل کاربردی، عملی و غیرمستقیم پیدا کند.

۳. انعطاف‌پذیری در برنامه‌ریزی درسی فارسی ابتدایی

در راهنمای برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی، با توجه به خط‌مشی‌ها و رویکردهای جدید، برخی عناصر و مؤلفه‌ها به‌گونه‌ای انعطاف‌پذیر تدوین و تنظیم شده‌اند. آموزگاران می‌توانند علاوه بر روش‌های پیشنهادی برنامه، از روش‌های مناسب دیگری نیز استفاده کنند. (راهنمای برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی، ۱۳۸۷).

۴. تنوع رویکردهای حاکم بر برنامه‌ی درسی فارسی ابتدایی

رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی، رویکرد اصلی این برنامه، رویکرد ترکیبی است. مهارت‌های زبانی، فرایند تفکر، خلاقیت زبانی، متون زبانی و ادبی، نکات زبانی و ادبی، و قالب‌های شعری ساختار فارسی این دوره را تشکیل می‌دهند. لازم به ذکر است، فارسی حوزه‌ها و قلمروهای متعددی مانند مهارت‌های زبانی (گوش دادن، گفتن، خواندن، نوشتن، انشا، درک مطلب)، دستور زبان فارسی، آرایه‌های ادبی و... دارد.

۵. سرفصل‌ها و موضوعات متنوع

در محتوای برنامه‌ی درسی زبان آموزشی

محتوای برنامه‌ی درسی فارسی از بخش‌ها و مواد گوناگونی مانند کتاب درسی، کتاب راهنمای معلم، کتاب روش تدریس، ابزارهای کمک‌آموزشی و بازی، مواد آموزشی دوره‌های تربیت نیروی انسانی،

۱۰. زمینه‌سازی برای استفاده از استعدادها و توانمندی‌های

مناطق مختلف کشور

برنامه‌ی درسی فارسی، با اتکا به اصل انعطاف‌پذیری، به‌گونه‌ای طراحی شده است که پاسخگوی نیاز دانش‌آموزان مناطق گوناگون با گویش‌های خاص محلی باشد. ساختار درس‌ها و فعالیت‌ها طوری است که می‌توان هم از طرح همیاری و مشارکتی و هم از طرح تدریس سنتی بهره گرفت. از دیگر نشانه‌های انعطاف‌پذیری برنامه در محتوا، پیش‌بینی درس آزاد در کتاب فارسی است.

۱۱. زمینه‌سازی برای آموزش و

تقویت سواد خواندن در کتاب فارسی

براساس اصل توجه به مهارت زبانی، به‌ویژه مهارت ادراکی خواندن و لزوم تقویت آن در دانش‌آموزان و شهروندان ایران، در کتاب فارسی از طریق فعالیت‌هایی مانند خودارزیابی، متون روان‌خوانی پایان فصل‌ها و نیز اجرای برنامه‌ی کتاب‌خوانی در کلاس‌های ادبیات فارسی، به مهارت مطالعه و خواندن توجهی جدی شده است. به همین دلیل اکثر متن‌های روان‌خوانی از داستان‌های معاصر و ساده انتخاب شده‌اند تا هم برای دانش‌آموز کوشش و جاذبه داشته باشند و هم غیرمستقیم عادت به مطالعه را در او ایجاد و تقویت کنند.

۱۲. فعال‌سازی مهارت درست‌نویسی

واحدهای زبانی (املا)

املا در گذشته درسی غیرفعال تلقی می‌شد و به همین دلیل آموزگار سعی داشت با گفتن دیکته از درس‌های کتاب فارسی، املاهای کلمات و اصطلاحات را تمرین و تقویت کند. آن هم فقط به املاهای تقریری و املاهای پای تابلو محدود می‌شد، اما در کتاب فارسی، برای فعال‌سازی املا راهکارهای متنوعی پیش‌بینی شده‌اند، از قبیل: تمرین‌های املاهای مانند ساختن کلمه با حرف، تکمیل جمله با کلمه، نوشتن کلماتی از درس، پیدا

۹. فعال‌سازی آموزش زبان فارسی

از طریق فعالیت‌های یادگیری

در ساختار کتاب فارسی، به‌جای آنکه یادگیری درس به خارج از کتاب و کلاس هدایت شود، فعال‌سازی آموزش فارسی از طریق پیش‌بینی تمرین‌هایی انفرادی و گروهی، به داخل محتوای درس‌ها انتقال یافته است. در هر درس بخشی به نام نگاه کن و بگو، درک مطلب، به دوستان بگو و کارگاه درس‌پژوهی تدوین شده است که به آموزگار و دانش‌آموزان کمک می‌کند ضمن یادگیری درس، بخشی از مهارت‌های زندگی از قبیل خودارزیابی و همکاری و ارتباط متعامل با دیگران را تمرین کنند.

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
طبیعت	ایران من	هنر و ادب	راه زندگی	اخلاق فردی و اجتماعی	بهداشت	نهادها	دوره‌ی اول ابتدایی
علم و عمل	راه زندگی	نام آوران	فرهنگ بومی	ایران من	دانایی و هوشیاری	آفرینش	دوره‌ی دوم ابتدایی

جدول ۱. عنوان فصل‌های هفتگانه‌ی کتاب‌های فارسی ابتدایی

کردن کلمات تشدیددار، مرتب کردن کلمات به ترتیب حروف الفبا، ساختن کلمه با پیشوند و پسوند، رونویسی از جملات درس به انتخاب دانش آموز، نوشتن کلمات در جدول و ...

۱۳. اهمیت دادن به نگارش خلاق در کنار نگارش ساده

در کتاب‌های فارسی، نسبت به مهارت نوشتن پیشرفته یا نگارش و انشا جهت‌گیری ویژه‌ای وجود دارد. در گذشته، انشا بیشتر به صورت یک متن آموزشی در ساعتی مستقل آموخته می‌شد. اما در کتاب‌های فارسی فعلی، برنامه‌ی خاصی برای تقویت نگارش و انشا وجود دارد. با توجه به اینکه کودکان در پایه‌های پنجم و ششم، به دلیل ورود به حوزه‌ی تفکر انتزاعی، به امور خیالی علاقه‌مند می‌شوند، پرورش تخیل برای آن‌ها راحت‌تر است. بنابراین سعی شده است ضمن اهمیت

دادن به نگارش ساده مثل جمله‌نویسی، بندنویسی، توصیف ساده و خاطره‌نویسی، دانش‌آموزان به نگارش خلاق نیز تشویق شوند.

۱۴. ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان

ارزشیابی از آموخته‌ها به گونه‌ای پیش‌بینی شده است که هم فرایند تفکر دانش‌آموزان سنجیده شود و هم قابلیت‌های مورد استفاده در مهارت‌های زبانی و ادبی ارزشیابی شوند.

منابع

۱. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی (۱۳۸۷). راهنمای برنامه‌ی درسی فارسی دوره‌ی ابتدایی.
۲. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی (۱۳۴۸). برنامه‌ی درسی دوره‌های ابتدایی و راهنمای.
۳. جی پی میلر (۱۳۹۸). دیدگاه‌های برنامه‌ی درسی. ترجمه‌ی دکتر محمود مهرمحمدی. سمت، تهران.
۴. سنگری، محمدرضا و دیگران (۱۳۹۸). کتاب‌های فارسی اول تا ششم. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی.
۵. مهرمحمدی، محمود (۱۳۹۷). برنامه‌ی درسی: نظرگاه‌ها، رویکردها و چشم‌اندازها. انتشارات آستان قدس رضوی.

آموزگاران و سیب سلامت

سلمان یداللهی
مراقب سلامت مدرسه‌های استان البرز

یکی از خاطرات شیرین و ماندگار در حافظه‌ی همه ما، در دوران کودکی و دبستان است؛ دورانی که در آن همه‌ی دنیای کودک به شادی و بازی می‌گذرد. دوران دبستان، به سبب دور شدن چندساعته‌ی کودک از خانواده، و نگرانی اولیا، حساس‌ترین دوره‌ی آموزش است. رفع کردن این نگرانی از اولویت‌های کارکنان آموزشی مدرسه است و در این میان آموزگار مؤثرترین نقش را در غلبه‌ی کودک بر ترس و نگرانی و پیشگیری از مدرسه‌گریزی ایفا می‌کند.

نقطه‌ی عطف

اولین دیدار می‌تواند نقطه‌ی عطف آغاز ارتباطی عاطفی و صمیمی، و شکل‌گیری شخصیت کودک در الگوپذیری از رفتار و گفتار آموزگار تا پایان سال تحصیلی باشد. دانش‌آموزان ابتدایی به اقتضای سن و وابستگی عاطفی، بیشترین تأثیرپذیری و حرف‌شنوی را از آموزگار خود دارند و این خود فرصتی طلایی است برای هر نوع آموزش، چه در فرایند یاددهی-یادگیری، و چه آموزش نکات بهداشتی و سلامت که موضوع این یادداشت است؛ یعنی «نقش آموزگار در حفظ و ارتقای سلامت دانش‌آموزان ابتدایی». به‌کارگیری مراقبان سلامت در مدرسه‌های ابتدایی به دلیل اهمیت همین موضوع است. اما با فرض نبود مراقب سلامت در مدرسه، باید «نقش آموزگار در حفظ و ارتقای سلامت دانش‌آموزان ابتدایی» را تشریح کرد.

بر اساس اهداف ساحت تربیت زیستی-بدنی، آموزش اصول اولیه‌ی بهداشتی و خودمراقبتی باید به‌صورت یک نیاز مبرم در برنامه‌ی کلاسی دوره‌ی دبستان قرار گیرد. آشنایی کودک با مفاهیم بهداشتی و رفتارهای سلامت‌محور، علاوه بر ارتقای سلامت وی، این مفاهیم را به خانواده نیز منتقل می‌کند. آموزگاران بنا بر ارتباط تنگاتنگ با دانش‌آموزان و اولیای آنان می‌توانند بیشترین نقش را در جایگاه یک پیشگام عرصه‌ی سلامت داشته باشند. اولین قدم در این راه، آگاهی و اطلاع از وضعیت سلامت و شناسایی دانش‌آموزانی است که در فرایند یادگیری، به دلیل ضعف بینایی، شنوایی، شنوایی، بیماری خاص، نبود تغذیه‌ی

آموزگار از علائم بیماری و جداسازی فرد آلوده، مانع از سرایت آن به دانش‌آموزان دیگر می‌شود. یکی دیگر از بیماری‌های شایع در مدرسه که به سبب نوع همزیستی نزدیک دانش‌آموزان، سرعت همه‌گیری بالایی دارد، آنفلوآنزا است. وظیفه‌ی آموزگار به‌عنوان پیشگام عرصه‌ی سلامت، آموزش آشنایی با راه‌های انتقال بیماری، توصیه به استفاده از دستمال هنگام عطسه و استفاده از قسمت داخلی آرنج در صورت نبود دستمال، پوشیدن لباس گرم، و استفاده از وسایل شخصی مانند لیوان، قمقمه و استفاده نکردن از دست هنگام آب خوردن است. موضوع سلامت در مدرسه تنها به سلامت جسم خلاصه نمی‌شود. توجه به سلامت روان نیز از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا هر نوع رفتار غیرطبیعی ممکن است در فرایند یادگیری دانش‌آموز اختلال ایجاد کند و شرایط را برای ادامه‌ی تحصیل و ارتباط لازم با دوستان غیرممکن سازد. لذا با مشاهده‌ی هر نوع علائمی مانند گوشه‌گیری، پرخاشگری، بدرفتاری و لکنت زبان، باید وضعیت خانوادگی دانش‌آموز از نظر اختلاف، اعتیاد، طلاق و موارد دیگر بررسی و با ارجاع او به مراکز مشاوره، نسبت به درمان وی اقدام شود. از دیگر موضوعات تأثیرگذار در سلامت، توجه به محیط زیست، هوای پاک، زمین پاک و درختکاری است. آموزگار می‌تواند به‌تناسب درک و فهم دانش‌آموزان، اهمیت و چگونگی حفظ منابع طبیعی را بیان کند و به فراخور استعداد و علاقه‌ی آنان، با برگزاری مسابقات نقاشی، ساخت کاردستی از مواد دورریختنی، آموزش تفکیک زباله، کاشت درخت و فعالیت‌های دیگر، دانش‌آموزان را به ارزشمند بودن نقش این منابع در حفظ سلامتی متوجه کند. به نظر می‌رسد اختصاص چند سرفصل کوتاه به بهداشت و سلامت در برخی از کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی نمی‌تواند کافی باشد و اختصاص ساعاتی برای آموزش محتوای کتاب ارزشمند «سفیران سلامت»، حتی در صورت نبود مراقب سلامت، توسط آموزگار، ضروری به نظر می‌رسد. جامعه‌ی سالم محصول نقش آموزگار در تربیت نسلی سلامت‌محور است؛ نسلی که بتواند در جهانی که هر لحظه بیم ابتلا به یک بیماری همه‌گیر در آن وجود دارد، با درک بهتر شرایط، در کنترل، مقابله و مبارزه با بحران، مشارکت جدی از خود نشان دهد.

مناسب و ... دچار اختلال یادگیری هستند. برگزاری جلسات توجیهی آموزگار برای اولیا در باب موضوعاتی نظیر تغذیه‌ی سالم، اهمیت دادن به وعده‌ی غذایی صبحانه، خواب به‌موقع شبانه، دقت و سخت‌گیری در نظافت شخصی فرزند، اجازه‌نداشتن در استفاده‌ی طولانی مدت از تبلت، گوشی و بازی‌های رایانه‌ای، پرهیز از هرگونه بحث و مشاجره در حضور کودک و مواردی از این دست می‌تواند در ارتقای سلامت خانواده‌ها و حفظ سلامت کودک نقش بسزایی داشته باشد. برخی از اولیا ممکن است به دلایلی آموزگار را در جریان بیماری یا نقص احتمالی فرزند خود قرار ندهند. این پنهان‌کاری نه تنها در فرایند آموزش کودک و کلاس اختلال ایجاد می‌کند، بلکه می‌تواند سلامت او را در آینده نیز تهدید کند. لذا لازم است اولیا نسبت به اهمیت این موضوع آگاه شوند.

درک مفهوم سلامت

خلاقیات‌های آموزشی آموزگار، درک بهتر مفهوم سلامت را برای دانش‌آموزان آسان‌تر می‌کند. اختصاص دقایقی از کلاس درس به صرف میان وعده‌ی سالم، می‌تواند در تشویق کودک به پرهیز از مصرف خوراکی‌هایی که ارزش غذایی ندارند، مانند چیپس و پفک، مؤثر باشد. این خود مهم‌ترین عامل در پیشگیری از ابتلا به بیماری‌هایی نظیر چاقی، دیابت، بیماری‌های قلبی و سرطان در آینده است. از دیگر آموزش‌های آموزگار به دانش‌آموزان، روش شستن صحیح دست‌هاست که نقش خود را به‌عنوان یک ضرورت در مقابله با شیوع بیماری‌های واگیر مانند ویروس کرونا به‌خوبی نشان داده است. آشنایی دانش‌آموزان با بهداشت دهان و دندان و تأکید بر استفاده از مسواک بعد از صرف هر وعده‌ی غذایی، از آموزش‌های مهمی است که می‌تواند سلامت دندان‌ها را تضمین و از بیماری‌های عفونی دهان و دندان و دستگاه گوارش جلوگیری کند.

یکی از راه‌های شیوع بیماری‌های واگیر، ارتباط نزدیک دانش‌آموزان با یکدیگر است. لذا آموزگار باید با مشاهده‌ی هر نوع علامت مشکوک در دانش‌آموز بیمار، اولیا را مطلع کند و چنانچه قطعیت بیماری در معاینات نهایی مشخص شود، تا بهبودی کامل از حضور دانش‌آموز بیمار در مدرسه ممانعت به عمل آورد.

از دیگر بیماری‌های خطرناک و قابل انتقال در مدرسه که غفلت از آن به شیوع گسترده‌ی آن می‌انجامد، پدیکلوز (شپش) است. آگاهی

نوشتن

رونویسی ساده‌ترین نوع نوشته است و املا نویسی پیچیده‌تر از آن؛ زیرا در نوشتن املا ی یک کلمه، دانش آموز باید به رابطه‌ی آواها و نشانه‌های زبان، تجزیه‌ی واژه‌ها به اجزای تشکیل دهنده، و ترکیب نشانه‌ها برابر با قواعد زبانی آگاهی کامل داشته باشد. علاوه بر آن، با توجه به ویژگی‌های خط فارسی، باید بداند که نوشتن همه‌ی کلمه‌ها از مسیر آوایی به‌سادگی ممکن نیست و به دلیل نابرابری برخی آواها با نشانه‌های حرفی، و وجود آواهای چند نشانه‌ای، لازم است واژه‌ها را بازشناسی کند و بنویسد.

در جدول اهداف برنامه‌ی درسی حوزه‌ی تربیت و یادگیری فارسی پایه‌ی سوم ابتدایی، چهار هدف از اهداف یادشده در مهارت نوشتن، با مهارت املا نویسی مرتبط است (اکبری شلدرد، ۱۳۹۶: ۱۷).

- نوشتن درست نشانه‌ها
- توسعه‌ی توانایی تبدیل نشانه‌های آوایی و نوشتاری
- توانایی خوانا و زیبانویسی
- به‌کارگیری نشانه‌های نگارشی

برای تحقق اهداف یادشده، در کتاب‌های فارسی و نگارش کودکان ابتدایی فعالیت‌های متنوعی پیش‌بینی شده‌اند و املاآموزی از شیوه‌ی سنتی آن، که غالباً تهیه و خواندن یک متن و دیکته کردن آن به دانش‌آموزان بوده است، خارج و شگردهای آموزش با بهره‌مندی از رسانه‌های آموزشی و شیوه‌های مشارکتی متنوع شده‌اند. همچنین، «املا» دیگر یک درس مستقل نیست و در پیوند با سایر مهارت‌های زبانی آموزش داده می‌شود.

نگرش شبکه‌ای، تثبیت آموزش

مؤلفان کتاب‌های فارسی ابتدایی درباره‌ی آموزش شبکه‌ای چنین گفته‌اند: «با توجه به اینکه برنامه‌ی زبان‌آموزی بر نگرش شبکه‌ای استوار است،

همه‌ی مهارت‌های زبانی به‌صورت درهم‌تنیده آموزش داده می‌شوند؛ یعنی هم‌زمان با خوانش متن، سواد دیداری، تصویربرداری ذهنی، درک و دریافت و ضبط شکل نوشتاری کلمات نیز تقویت می‌شود.» (همان، ص ۳۷)

برای تثبیت و پایدار کردن آموزش‌های کلاسی در املاآموزی به کودکان، ضرورت دارد فعالیت‌های متنوع املائی در خارج از کلاس نیز انجام شود. به این منظور، معرفی برخی بازی‌ها و فعالیت‌های املائی با بهره‌مندی از رسانه‌های آموزشی ضرورت دارد.

کاربرد رسانه‌های آموزشی در تدریس و تمرین در تحقق اهداف آموزشی تأثیر چشمگیری دارد و با ایجاد رغبت و انگیزه در دانش‌آموزان، موجب می‌شود یادگیری تسهیل و ماندگار شود. می‌دانیم که بازی زندگی کودک است. کودکان از طریق بازی، اندیشه، افکار، عواطف و احساساتشان را بیان می‌کنند و آموزگاران می‌توانند با بهره‌گیری از انواع بازی‌های آموزشی، کودکان را در کسب تجربه‌های جدید و یادگیری و تقویت مهارت‌های زبانی و ارتباطی یاری کنند.

در ادامه به چند بازی املائی که با بهره‌مندی از کارت‌های آموزشی انجام می‌گیرند، اشاره می‌شود. دانش‌آموزان و اولیا می‌توانند این کارت‌ها را به‌راحتی تهیه کنند.

۱ بازی فکرکن و کلیه بساز

اهداف بازی

۱. شناخت بیشتر نشانه‌ها و بخش‌ها
 ۲. افزایش توانایی ساخت واژه از طریق ترکیب نشانه‌ها و بخش‌ها
 ۳. ایجاد تنوع و نشاط در آموزش مهارت‌های خواندن و نوشتن
 ۴. بهبود دقت، توجه و تفکر
- یکی از مهارت‌های لازم در املا نویسی، شناخت نشانه‌ها و حروف است، چرا که در املا تبدیل آواها به نشانه‌ها انجام می‌گیرد. از سوی دیگر، دانش‌آموزان باید واژه‌هایی را که می‌شنوند، به بخش‌ها و نشانه‌ها تجزیه کنند، از حافظه‌ی دیداری یاری بگیرند و آن‌ها را درست، خوانا و زیبا بنویسند.

رسانه‌های موردنیاز و شیوه‌ی انجام بازی

تعدادی کارت کلمه تهیه می‌شود. دانش‌آموز بخش‌های موردنظر را روی آن‌ها می‌نویسد.

املا بازی در خانه و مدرسه

جواد فتح‌آبادی
مدرس زبان‌آموزی

املا و اهمیت آن در برنامه‌ی زبان‌آموزی مهم است. در واقع «نوشتن» چهارمین مهارت زبانی است که کودکان در آموزش‌های مدرسه‌ای فرامی‌گیرند. این مهارت پیچیده‌ترین مهارت زبانی است که در سه قالب پدیدار می‌شود: رونویسی، املا، جمله‌نویسی و نگارش. به همین منظور، در این مجال چند بازی املائی برای انجام در خانه و مدرسه، و نکته‌های دیگری از آموزش املا همراه با چند بازی املائی بیان می‌شود.

مترادف با آن، املا‌ی صحیح آن را یاد بگیرند.

اهداف بازی

۱. تقویت خواندن ۲. پرورش دقت و حافظه
۳. تقویت مهارت املا نویسی ۴. ایجاد تنوع و نشاط در آموزش

وسیله و امکانات لازم

۱. تعداد ۱۶ کارت یا بیشتر ۲. یک صفحه‌ی بزرگ یا تابلو ۳. ماژیک

چهار کلمه از کلمه‌های دارای حروف هم‌صدا را که دانش‌آموز در نوشتن آن‌ها اشتباه داشته است، انتخاب کنید و از او بخواهید درست آن‌ها را روی کارت‌ها بنویسد. (هر کلمه چهار بار تکرار می‌شود). سپس جدولی مانند جدول زیر را روی یک مقوا یا تابلو بکشید و از او بخواهید کلمه‌ها را طوری در آن جدول‌ها قرار دهد که در هر ردیف یا ستون، هر کلمه فقط یک‌بار آمده باشد.

نکته‌ی ۱: در مراحل بعدی می‌توان به تعداد خانه‌های جدول اضافه کرد یا از کارت‌های دیگری بهره برد.

نکته‌ی ۲: برای نوآموزان پایه‌ی اول می‌توان از نشانه‌ها یا بخش‌ها بهره برد.

تعطیل	صحبت
انتظار	مثلاً
۱. ابتدا چهار کلمه را در یک جدول قرار دهد.	
۲. با توجه به نکته‌ای که گفته شد، دانش‌آموز باید بقیه‌ی کلمه‌ها را طوری در خانه‌ها قرار دهد که هر کلمه از هر طرف (افقی یا عمودی) فقط یک بار آمده باشد.	

تعطیل	انتظار
صحبت	مثلاً

تعطیل	صحبت	مثلاً	انتظار
انتظار	مثلاً	صحبت	تعطیل
صحبت	تعطیل	انتظار	مثلاً
مثلاً	انتظار	تعطیل	صحبت

(برای نوآموزان پایه‌ی اول، توجه به نشانه‌های آموخته‌شده ضروری است). سپس کارت‌ها در دو گروه قرار می‌گیرند. نوآموز هر کارت را می‌خواند و ضمن ترکیب آن با یکی از کارت‌های گروه دوم، کلمه یا کلمه‌هایی را که ساخته می‌شوند و معنی و مفهوم دارند بیان می‌کند و کارت‌ها را کنار هم می‌گذارد.

با	
نا	تا
را	
سا	دا
ران	بان
سان	مان
نان	
دان	

نکته: برای دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر می‌توان از کلمه‌های دارای حروف هم‌صدا (ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ح، ث، ذ) استفاده کرد تا با املا‌ی کلمه‌های دارای این حروف بیشتر آشنا شوند.

۲ جدول شگفت‌انگیز و اثره‌ها (سودوکوی کلمات)

گاه اشتباه‌املا‌یی ناشی از نشناختن حرف (برابرای آوایی) نیست، بلکه از ویژگی دیگر خط فارسی ناشی می‌شود و آن وجود «نشانه‌های هم‌آوا» یا حروف هم‌صداست. این نشانه‌ها عبارت‌اند از: (س - ث - ص)، (ذ - ز - ض - ظ)، (ح - ه)، (ط - ت) و (ع - همزه) (فتح آبادی، ۱۳۹۷).

بیشترین اشتباه دانش‌آموزان در این مورد است. در واقع آنان واژه‌ها را بر اساس مسیر آوایی و تلفظ معیار فارسی می‌نویسند، اما در به‌کارگیری نوع درست نشانه‌های یادشده دچار مشکل هستند. برای رفع این مشکل، باید حافظه‌ی دیداری آنان تقویت شود تا تصویر حرف موردنظر را در کلمه به یاد بیاورند و درست بنویسند. همچنین، با توجه به معنی کلمه در بافت جمله و توجه به کلمه‌های هم‌خانواده و متضاد و

۳ بازی اضافه کن و کلمه‌ی جدید بساز. (یک حرف تازه، یک واژه‌ی تازه)

اهداف بازی

۱. شناخت بیشتر نشانه‌ها و واژه‌ها
۲. پرورش دقت، تفکر و تمرکز
۳. افزایش توانایی در ساخت واژه‌ها (با استفاده از محور جانشینی و هم‌نشینی در زبان)
۴. افزایش گنجینه‌ی واژگان
۵. تقویت روان‌خوانی و املا

شیوه‌ی انجام بازی

این بازی دو یا چند نفره انجام می‌گیرد. هرکس باید کلمه‌هایی را انتخاب کند و بنویسد که بتوان با افزودن یک حرف به اول، وسط یا آخر آن، یک کلمه‌ی معنی‌دار جدید ساخت. علاوه بر کارت کلمه، باید کارت حروف یا نشانه‌های آن هم درست شود. نفر دوم کلمه را می‌خواند و می‌کوشد با افزودن یک حرف یا نوشتن حرف در اول، وسط یا پایان آن، واژه‌ای

نفر دوم و فعالیتی که انجام می‌دهد	نفر اول
نشسته → (ه) (ت) (س) (ش) (ن)	(ه) (ت) (س) (ش) ← نشسته
نازک → (ک) (ز) (ا) (ن)	(ز) (ا) (ن) ← ناز
گذاشت → (ت) (ش) (ا) (ذ) (گ)	(ت) (ش) (ذ) (گ) ← گذشت

۴ یک بازی املایی و چند فعالیت متنوع بازی نگاه کن و جدا کن

اهداف فعالیت

- شناخت بیشتر نشانه‌ها، بخش‌ها و واژه‌ها
- تقویت حافظه‌های شنیداری و دیداری
- بهبود دقت و توجه
- ایجاد تنوع و نشاط در آموزش
- افزایش گنجینه‌ی واژگان و مهارت خواندن

مخاطبان: دانش‌آموزان پایه‌های اول تا ششم

وسایل و امکانات لازم:

- کارت واژگان
- تابلو یا تخته
- ماژیک

روش انجام بازی:

گام اول: با مشارکت دانش‌آموز تعدادی واژه از یک یا چند درس انتخاب می‌شود. از وی خواسته می‌شود واژه‌ها را روی کارت‌ها بنویسد. توجه به درست و خوانانویسی ضروری است.

نشستند، بیشتر، سپس، برداشتیم.

شیوه‌ی انجام بازی و فعالیت‌های تکمیلی

اولین بازی با این کارت‌ها، کلمه‌خوانی و شناسایی کلمه‌ی موردنظر و جدا کردن آن است.

بازی‌های دیگر می‌توانند چنین انجام گیرند.

الف) از دانش‌آموز می‌خواهیم کلمه‌هایی با تعداد بخش موردنظر را جدا کند و در کناری قرار دهد؛ مانند واژه‌های سه‌بخشی؛

ب) واژه‌هایی را بخواند و جدا کند که بدون نقطه باشند؛

پ) واژه‌هایی را بخواند و جدا کند که دارای تعداد نقطه‌ی موردنظر باشند؛ مثلاً چهار نقطه‌ای‌ها؛

ت) کلمه‌هایی را بخواند و جدا کند که دارای حرف مشخصی باشند. مثلاً کلمات «ع» دار؛

ث) کلمه‌هایی را بخواند و بردارد که دو حرف مشخص، مثلاً حروف «ص» و «ح» را دارند.

ج) واژه‌هایی را بردارد که تشدید دارند.

چ) کلمه‌هایی را بخواند و بردارد که هم‌معنی هستند.

گام دوم: کارت‌ها را روی تابلو می‌چسبانیم. اگر تابلو در اختیار نبود، می‌توان آن‌ها را روی میز یا فرش قرار داد. سپس از او می‌خواهیم کارت‌ها را به ترتیب از راست به چپ یا از بالا به پایین بخواند.

گام سوم: از او می‌خواهیم هر کلمه‌ای را که می‌شنود از بین کارت‌ها جدا کند و به نفر دوم بدهد.

نکته: با توجه به پایه‌ی دانش‌آموز، واژه‌های انتخابی برای نوشتن می‌تواند دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱. واژه‌های ساده و یک یا دو بخشی، مانند:

گل، اسب، کتاب؛ ۲. واژه‌های چندبخشی،

مانند: هواپیما، کتاب‌خانه، دبستان؛ ۳. واژه‌های

دارای حروف هم‌صدا که معمولاً دانش‌آموزان

در نوشتن آن‌ها با مشکل بیشتری روبرو

هستند، مانند: عضو، منظم، صاف، تعطیل،

صبح، ظهر، صحبت؛ ۴. واژه‌هایی که خواندن

و نوشتن آن‌ها با هم فرق دارد (کلمه‌های

استثنا)، مانند: می‌خورد، خوش، خورشید،

حتی، موسی، خواهش؛ ۵. واژه‌های دارای چند

حرف دندانه‌دار که در کلمه پیایی آمده‌اند. مانند

۳. آموزش املا از کلماتی شروع شود که بیشتر مورد نیاز، کاربرد و علاقه فراگیرندگان است و در گفتار و نوشتار روزانه به کار برده می شوند. به ویژه در پایه اول ابتدایی از دیکته کردن کلمات نا آشنا، غیر رایج و دور از علاقه فراگیرندگان پرهیز شود. متأسفانه گاه با عنوان کلمات خارج از کتاب، و با هدف افزایش گنجینه واژگان دانش آموز و تقویت مهارت املانویسی، شاهدیم که کلمه های نامأنوس،

به خوبی می دانند و آن ها را در واژه های مختلف تشخیص می دهند. به بیان دیگر، می توانند نوشته ها را رمزگشایی و معنا و مفهوم آن ها را درک کنند.

۲. چون در املا تبدیل گفتار به نوشتار صورت می گیرد و در واقع دانش آموزان رمزها و نشانه های صوتی را به نشانه ها و رمزهای تصویری (حروف الفبا) تبدیل می کنند، آموزگار باید مطمئن باشد که دانش آموزان نکات زیر را

نکته ۱: با توجه به نوع بازی و هدف آموزشی مورد نظر آموزگار یا ولی دانش آموز، کلمه های نوشته شده روی کارت ها باید ویژگی های مورد نظر را داشته باشند.

نکته ۲: تعداد کارت ها نباید خیلی زیاد باشد که سردرگمی و خستگی و بیزاری از انجام فعالیت را برای دانش آموز در پی داشته باشد.

نکته ۳: در انجام فعالیت، باید زمان را هم در نظر گرفت. بازی را حدود ۱۵ دقیقه انجام

غیررایج و خارج از واژگان پایه دانش آموزان به آن ها دیکته می شود.

۴. باید از نقش بستن صورت نادرست کلمات در ذهن دانش آموزان جلوگیری کرد. بنابراین، از ارائه صورت نادرست کلمه ها در نوشته های کلاسی و املا پرهیز شود. باید توجه داشت که درس املا تنها به گفتن املا و تصحیح آن خلاصه نمی شود و تنها نباید به «وجه آزمونی» آن توجه کرد، بلکه باید نخست به «وجه آموزشی املا» و آموزش درست نویسی کلمه ها و جمله ها پرداخت و آنگاه درصد ارزشیابی از چگونگی نوشتن برآمد.

هنگام نوشتن رعایت می کنند:

الف) صداها و کلمات را خوب می شنوند (تشخیص دقیق صورت آوایی کلمه و ادراک آن انجام می گیرد).

ب) نشانه های برابر با آواها را خوب تشخیص می دهند (از توانایی یادآوری و مجسم ساختن تصویر نشانه ها و کلمه ها (صورت نوشتاری آن) برخوردارند و واژه صحیح را در ذهن بازشناسی می کنند).

پ) آن ها را درست می نویسند (نوشتن درست حروف سازنده کلمه، ترکیب و توالی مناسب آن ها و بازنویسی درست کلمه انجام می گیرد). هرکدام از این فرایندها با یکی از فرایندهای ذهنی ارتباط مستقیم دارد:

الف) ادراک کلمه ← در پیوند با حافظه شنیداری و تمیز شنیداری

ب) بازشناسی کلمه ← در پیوند با حافظه دیداری ← یادآوری شکل صحیح تک تک حروف ترتیب حروف (حافظه توالی دیداری)

پ) بازنویسی کلمه ← در پیوند با حافظه حرکتی

دهد. در صورت تمایل و تقاضای دانش آموز، می توانید آن را به شیوه دیگر ادامه دهید.

نکته ۴: این بازی می تواند به صورت گروهی و نوبتی نیز اجرا شود.

نکته ۵: آموزگار یا ولی اشتباهات دانش آموز در حین انجام بازی را یادداشت می کند تا ضمن راهنمایی و رفع مشکل، در برنامه ها و بازی های بعدی به آن ها توجه کند.

نکته ۶: می توان از دانش آموز خواست کلمه هایی را که در هر مرحله جدا می کند روی یک برگه یا دفتر بنویسد و با این کار حافظه حرکتی و املا وی تقویت شود.

نکته ۷: با پایان یافتن بازی در هر مرحله و تمام شدن کارت ها، در دور بعدی بازی می توان از کارت های جدید استفاده کرد یا چند کارت جدید به کارت های قبلی (همه یا تعدادی از آن ها) اضافه کرد.

نکاتی که در آموزش املا باید به آن ها توجه کرد:

۱. پیش از هر چیز، آموزگار باید مطمئن باشد که دانش آموزان نام حروف الفبا و نشانه ها را

منبع

۱. اکبری شلدره، فریدون و همکاران. راهنمای فارسی سوم دبستان. سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. چاپ دوم. تهران. ۱۳۹۶

۲. فتح آبادی، جواد. راهنمای آموزش املا در دبستان. نشر تمرین. چاپ اول. تهران. ۱۳۸۶

۳. نواموزان و املا. انتشارات تاک. (ویرایش جدید). چاپ دوم. تهران. ۱۳۸۶.

۴. املا آموز ۲ (دوم دبستان). انتشارات تاک. تهران. ۱۳۹۷.

۵. املا آموز ۳ (سوم دبستان). تهران. ۱۳۹۷.

توصیه‌های دندانگیر

دکترای تخصصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت
اعظم گودرزی

در دوران دبستان صدماتی به سر و صورت کودکان وارد می‌شود. گاهی در شرایطی نظیر زمین خوردن، ورزش، آب خوردن از شیر آب و دعوای کودکان، آسیب‌هایی به سر و صورت می‌رسد. ضربه به دندان‌ها در حین بازی کودکان شایع است و ممکن است آسیب‌هایی با شدت‌های متفاوت (از یک ترک ساده‌ی مینایی تا شکستگی استخوان فک) ایجاد کند.

در این‌گونه موارد چگونگی برخورد با کودک آسیب‌دیده بسیار اهمیت دارد. در این باره باید به نکات زیر توجه کرد:

۱. ضمن حفظ خونسردی، شرح حادثه (کی، کجا و چگونه) را جویا شوید. به سرعت با والدین کودک تماس بگیرید و کودک را به صورت اورژانسی پیش دندان‌پزشک بفرستید.
 ۲. در آسیب‌های وارد شده به دندان‌های شیری، که بیشتر به صورت لق‌شدگی دندان مشاهده می‌شود، در صورتی که جراحی در اطراف دندان باشد، ابتدا محل را با آب شست‌و‌شو دهید و سپس برای توقف خونریزی، گاز تمیزی را به مدت پنج دقیقه با فشار روی ناحیه‌ی آسیب‌دیده نگه‌دارید. سپس برای بررسی‌های بیشتر به دندان‌پزشک مراجعه کنید.
 ۳. در آسیب‌های وارد شده به دندان‌های دائمی، کودک به دندان‌پزشک ارجاع داده شود. در صورتی که فقط قسمتی از تاج دندان شکسته شده باشد، تکه‌ی دندان را با کودک همراه کنید. دندان‌پزشک معمولاً با استفاده از مواد ترمیمی هم‌رنگ، دندان را بازسازی می‌کند.
- نکته:** تکه دندان شکسته باید در محیط مرطوب نگه داشته شود.
- در اینجا حالت‌های دیگر این وضعیت را نیز بررسی می‌کنیم:

بیرون افتادن دندان از دهان

الف) دندان دائمی: بعضی اوقات خوردن ضربه به دندان‌های قدامی، باعث بیرون افتادن کامل دندان می‌شود. در مورد دندان‌های دائمی، بهترین کار این است که دندان از سمت تاج نگه داشته شود و زیر جریان ملایم آب یا آب جوشیده‌ی سرد گرفته شود. در این حالت به هیچ وجه دندان و به‌خصوص ریشه نباید با پارچه یا دست پاک شود. سپس باید در یک محیط مرطوب مثل سرم شست‌و‌شو، شیر، آب جوشیده‌ی سرد شده یا بزاق قرار گیرد و بلافاصله (در حداقل زمان ممکن) به دندان‌پزشک ارجاع شود.

ب) دندان شیری: به دلیل آسیبی که ممکن است به دندان دائمی زیرین برسد، نباید برای گذاشتن دندان شیری در محل حفره‌ی دندانی مربوطه‌اش

تلاش کرد، ولی باید بیمار به صورت فوری پیش دندان‌پزشک فرستاده شود.

نکته: در صورتی که کودک قبلاً به‌طور کامل واکسینه نشده و زخم آلوده باشد، لازم است یک نوبت واکسن کزاز به وی تزریق شود.

توصیه‌ها:

- اگر در سنین هفت تا یازده سالگی، در اثر تصادف، افتادن از پله یا دوچرخه، هنگام بازی یا دعوا و کشمکش یا به هر دلیل دیگر، دندان دائمی از محل خود کنده و از دهان خارج شود: آرامش خود را حفظ کنید و به هیچ وجه دندان را دور نیندازید.
- به هیچ وجه سطح دندان را دست‌کاری نکنید.
- دندان را از قسمت تاج آن بگیرید. تا حد امکان با آب جوشیده شست‌و‌شو دهید و در محیطی مرطوب نگه‌دارید و بلافاصله به دندان‌پزشک مراجعه کنید.
- به هیچ وجه دندان را داخل دستمال کاغذی یا پارچه قرار ندهید. محیط دندان باید مرطوب باشد.
- مهم‌ترین عامل موفقیت در جوش خوردن دوباره‌ی دندان در داخل استخوان فک آن است که هر چه سریع‌تر در جای خودش قرار گیرد. با گذشت هر دقیقه، میزان موفقیت کاهش می‌یابد. بنابراین، باید هر چه زودتر به دندان‌پزشک مراجعه کنید.
- ممکن است در مواردی دندان از دهان خارج نشده باشد، ولی قسمتی از تاج آن شکسته باشد. در این شرایط بهتر است قسمت شکسته‌ی تاج دندان را دور نیندازید و آن را نزد دندان‌پزشک ببرید. دندان‌پزشک ممکن است هنگام ترمیم تاج دندان از «تکه‌ی شکسته» هم استفاده کند.

منابع:

۱. World Health Organization. (2013). Oral health surveys: basic methods. World Health Organization.

۲. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (۱۳۹۰).

دانستنی‌های بهداشت دهان و دندان ویژه‌ی مربیان بهداشت و معلمان انتشارات گلابگیر. چاپ اول

۳. Dooley, D., Moultrie, N. M., Heckman, B., Gansky, S. A., Potter, M. B., & Walsh, M. M. (2016). Oral health prevention and toddler well-child care: routine integration in a safety net system. Pediatrics, 137(1), e20143532.

من مدیر سلامت کلاس هستم

مهناز تسلیمی
کارشناس دفتر سلامت و تندرستی

آموزشی برای هم‌سالان، مسواک زدن صحیح بعد از مصرف مواد غذایی، و داشتن میان‌وعده سالم، ستاره و درجه دریافت کنند.

- ماکت جدول مواد غذایی سالم، مواد غذایی ناسالم و هرم غذایی را به صورت کار عملی در کلاس تهیه کنید و هر روز با نصب عکس مواد غذایی در آن، یادگیری تغذیه‌ی سالم را ترویج و تشویق کنید.

- برای بهبود عملکرد یادگیری در کلاس، با مشارکت فعال دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان، زنگ صبحانه‌ی سالم برگزار کنید.

- تابلوی بهداشت تهیه و در کلاس نصب کنید. از دانش‌آموزان بخواهید هر هفته از محتواهای بهداشتی عکس، نقاشی و انشا تهیه کنند. آثار آنان را نصب و بهترین اثر را انتخاب کنید.

- با تهیه‌ی سطل‌های تفکیک زباله، انجام بازیافت را در کلاس یا راهروهای مدرسه پیشنهاد و ترویج کنید.

- تهیه‌ی دست‌ساخته‌ها از مواد بازیافتی را آموزش دهید و سازه‌های بچه‌ها را در قالب نمایشگاه کلاسی، نمایش دهید.

- برای نگهداری گل‌دان با گل‌ها و گیاهان طبیعی فضایی پیش‌بینی کنید یا برای آن‌ها در خانه برنامه‌ی عملی ارائه کنید.

- برای مرتب کردن کلاس و تمیز کردن میز و صندلی خود از دانش‌آموزان کمک بگیرید.

- مهارت‌های بهداشتی مثل مسواک زدن و شستن صحیح دست را به صورت دسته‌جمعی در حیاط مدرسه آموزش دهید.

- مناسبت‌های بهداشتی را در اول هر ماه برای تهیه‌ی فعالیت‌های خود و دانش‌آموزانتان یادآوری کنید.

- هرازگاهی کلیپ‌های بهداشتی را از پایگاه‌های بهداشتی درمانی تهیه کنید تا دانش‌آموزان به صورت دسته‌جمعی تماشا کنند. بعد آن را نقد و از آن نتیجه‌گیری کنید.

- از فعالیت‌های آموزش بهداشت عکس تهیه کنید و برای اطلاع اولیا، آن‌ها را به کانال و سایت‌های رسمی مدرسه بفرستید.

- جوایز بهداشتی تهیه کنید.

به خاطر داشته باشید، آموزه‌های سلامتی در کلاس و مدرسه یقیناً برای دانش‌آموزان ماندگاری اثربخشی در شیوه‌ی زندگی سالم آن‌ها در خانواده و اجتماع به دنبال خواهد داشت و این مروهون مدیریت سلامت محور آموزگاران است.

تماشای فیلم و شنیدن داستان علاقه‌مندند. بنابراین، امکانات مؤثری در اختیار آموزگار کلاس درس است تا فعالیت‌هایی مرتبط با سلامت انجام دهد.

برای شما به عنوان آموزگار، چند پیشنهاد داریم:

- در درجه‌ی اول مصداق و الگوی خوبی از بهداشت در ظاهر و عملکرد خود باشید، چون اثربخشی کلام شما را بیشتر می‌کند.

- وضعیت جسمانی و سلامت دانش‌آموزان را از پرونده‌ها مطالعه و برای خود یادداشت کنید؛ خاصه دانش‌آموزان مبتلا به بیماری‌های نیازمند به مراقب ویژه را بشناسید.

- مطالعات خود را در زمینه‌ی بیماری‌های شایع و آگیردار دانش‌آموزان توسعه دهید تا در مواقع لزوم در شناسایی و کنترل بیماری کمک‌کننده باشید.

- شکل‌های بهداشتی را در قالب سفیران سلامت در کلاس توسعه دهید. در این شکل‌ها از دانش‌آموزان برتر در سواد سلامتی، به عنوان سرگروه استفاده می‌شود. داشتن نمادهای این شکل مثل حمایل، کلاه و اتیکت، امتیازی انگیزه‌بخش برای دانش‌آموزان است.

- کارنامه‌ی بهداشتی برای دانش‌آموزان تشکیل دهید. خوب است دانش‌آموزان برای گرفتن امتیاز بهتر در شاخص‌های سلامتی، مثل داشتن وسایل شخصی، لباس و بهداشت مناسب، همکاری‌های

آموزش سلامت در ساحت‌های تربیتی زیستی و بدنی دانش‌آموزان موضوع مهمی است که برای بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، به منظور حفظ سلامت آن‌ها، به طور مکرر و مستمر یادآوری می‌شود. این آموزش‌ها در برنامه‌ریزی درسی دانش‌آموزان در قالب تلفیق در درس‌های رسمی، فعالیت‌های فوق برنامه یا به صورت درس پنهان ارائه می‌شوند. گرچه خانواده‌ها در حفظ و مراقبت از سلامت فرزند خود نقش عظیمی دارند، ولی مدرسه نیز به عنوان خانه‌ی دوم دانش‌آموزان، لازم است در این زمینه پشتیبان و مرجع خوبی باشد.

مدیریت سلامت محور در تربیت بدنی

امروزه فعالیت‌های آموزش سلامت با شیوه‌های گوناگون به صورت فعال برای دانش‌آموزان ارائه می‌شوند؛ خاصه برای دانش‌آموزان ابتدایی که به خاطر بازی سنی‌شان، به یادگیری توأم با بازی، نشاط و الگوبرداری از گروه‌های هم‌سال و معلمان خود علاقه نشان می‌دهند. همچنین، به امور مهارتی مثل استفاده از هنرهای تجسمی و دیداری و شنیداری،

آموزگار برخط

حامد ابتهاج

■ چرا آموزش آنلاین و تعاملی؟

در ابتدای شیوع کرونا، مدرسه‌ها با چالش حاضر نبودن دانش‌آموزان در مدرسه مواجه شدند. متقابلاً، نیاز به آموزش از راه دور نیز احساس شد. قبل‌تر از این، برخی کلاس‌های فوق‌برنامه به صورت آنلاین و کمتر آنلاین، برگزار می‌شدند و آموزگاران تجربه‌هایی در این زمینه داشتند، اما اگر آموزش‌های تعاملی صورت نمی‌گرفت، فرایند تدریس با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌شد. اما چرا آنلاین؟ در واحد آموزش آنلاین، مربی در تلاش است مفاهیم آموزشی و مهارتی را در آسایش و فراغت کامل در خانه یا هر جایی که اینترنتی وجود دارد برقرار کند. این کلاس‌ها نسبت به آموزش حضوری باعث صرفه‌جویی در وقت و هزینه نیز می‌شوند.

علیرضا رئیسی امجد، کارشناس ارشد برنامه‌ریزی درسی، با ۳۱ سال سابقه‌ی تدریس در پایه‌های ابتدایی و تألیف بیش از ۲۵ کتاب آموزشی، مدرس کتاب‌های «بخوانیم و بنویسیم» و «روش تدریس ریاضی کشوری» است. او علاوه بر تدریس به مدرسان کشور و آموزگاران، سابقه‌ی تدریس چگونگی تهیه‌ی فیلم‌های آموزشی دفتر تألیف و نیز اخیراً تدریس درس فارسی پایه‌ی اول در شبکه‌ی آموزش را نیز داشته است. در پی گسترش ویروس کرونا، در موضوع تجربه‌های آموزش از راه دور، با وی نشستیم داشته‌ایم که اهم آن را در ادامه می‌خوانید.

سکه هستند. پشت سر هر معلمی خانواده‌های خوبی هستند و خدا را شکر، در خلال سالیان کارم، همواره تأیید و همکاری خوبی از اولیا داشته‌ام، من معتقدم این والدین دانا هستند که فرزندان توانایی را پرورش می‌دهند.

■ راز موفقیت یک آموزگار را در چه می‌دانید؟

عشق به کار و علاقه به تدریس، قدرشناسی اولیا، مشاهده‌ی رشد و بالندگی فکری دانش‌آموزان.

■ آیا روش خاصی برای همراه کردن کلاس با تدریس خود دارید؟

بازی‌های آموزشی، ایفای نقش‌ها و داستان‌هایی که می‌گویم. در کنار انضباط آموزشی که کلاس را با خود همراه می‌کنم. به نظر من آموزش ابتدایی، ابتدایی نیست، بلکه ابتدای آموزش است. پس مثل هر کاری که در ابتدا باید وقت و انرژی و دقت بیشتری داشته باشم، در روال کلاس هم همین دقت‌ها را دارم.

■ برای آینده چه برنامه‌ای دارید؟

به دنبال آموزش کشوری معلمان و اولیای کلاس اولی و دانش‌آموزان این سن هستم و هدفم از تأسیس کانال اول ایران، ارائه‌ی خدمات کشوری ویژه و تخصصی برای پایه‌ی اول در کل کشور و برای فارسی‌زبانان خارج از کشور است. امیدوارم قدر همه‌ی معلمان دلسوز این مملکت دانسته شود.

یکی از بزرگان تعلیم و تربیت می‌فرماید: «در تربیت کودک از آن جایی شروع کنید که دوست دارد و به آنجایی برسانید که شما دوست دارید». برای آموزش به طریق آنلاین و ایجاد علاقه در بچه‌ها، در ابتدا از طریق بازی کار را شروع کردیم. به بچه‌ها دسترسی صدا و تصویر دادیم. بچه‌ها یکدیگر را دیدند و با هم صحبت کردند. در زمان تعطیلات آلودگی هوا و تعطیلی به‌خاطر برف کار را به‌طور جدی شروع کردیم. کم‌کم دانش‌آموزان هفت‌ساله از این شیوه‌ی ارتباطی خوششان آمد. بعد از آن بازی‌های آنلاین را به ایشان ارائه دادیم. کم‌کم علاقه‌ی بچه‌ها به آموزش از طریق آنلاین را شاهد بودیم. دیکته را از این طریق گفتیم. بچه‌ها هم از این طریق متن‌های کتاب فارسی را خواندند. آن‌ها فهمیدند که می‌توانند از ارتباط آنلاین برای یادگیری، بازی، دیدن دوستان و خیلی چیزهای دیگر بهره ببرند. بدین طریق توانستیم به کودک کلاس اولی ارتباط و آموزش آنلاین را بیاموزیم.

در حال حاضر، معمولاً بچه‌ها بدون حضور والدین در اتاق خود می‌نشینند و با آموزگار تعامل می‌کنند. اگر سؤالی داشته باشند، علامت مخصوص را می‌زنند، به‌راحتی می‌پرسند و به‌راحتی پاسخ می‌گویند.

این بچه‌ها در آینده دانشجویانی خواهند شد که مرزهای جغرافیایی آن‌ها را محدود نخواهد کرد، چرا که روش‌های یادگیری را می‌آموزند. حتماً شنیده‌اید که می‌گویند یاد بدهید که چگونه یاد بگیرند. ما از این شیوه راه‌های یادگیری را به دانش‌آموزان می‌آموزیم. همواره به دنبال راهی نو و روشی جدید برای آموزش بوده‌ام و خدا را شکر می‌کنم که امروز می‌توانم برای بچه‌های کل کشور در شبکه‌ی آموزش تدریس کنم و بچه‌ها را به آموزش از طریق تلویزیون علاقه‌مند کنم.

■ آیا همکاری والدین را در مسیر آموزش آنلاین مهم می‌دانید؟

بله. من معتقدم اولیا و معلم مثل دو روی یک

■ با توجه به تجربیات خود، آیا آموزش آنلاین در دوره‌ی ابتدایی و به‌خصوص کلاس اول را مفید می‌دانید؟

یکی از مهم‌ترین مهارت‌های زندگی «کاربرد ابزار در زندگی روزمره است». نیک می‌دانیم، افرادی که رایانه ندانند، در عصر جدید بی‌سواد تلقی می‌شوند. جالب است وقتی می‌بینیم دانش‌آموز کوچک کلاس اولی از طریق آموزش آنلاین می‌تواند با نرم‌افزارهای تصویری و صوتی با آموزگار خود تعامل کند و ارتباط برقرار کند، صحبت کند، مطالب را بیاموزد و بخواند و بنویسد! چقدر خوب است که بچه‌ها در این سن می‌توانند به چنین مهارت مهمی دست یابند و به قولی زودتر بزرگ شوند!

■ چگونه دانش‌آموزان پایه‌ی اول خود را به آموزش آنلاین تشویق می‌کنید؟

دستورالعمل نمی‌پذیرم!

اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی در کودکی

بهروز نظری

هیئت علمی جهاد دانشگاهی تهران

یکی از پربسامدترین اختلالاتی که بیشترین تعداد مراجعه به مراکز درمان روان‌شناختی را به خود اختصاص می‌دهد، اختلال نقص توجه یا حواس‌پرتی است. در این کودکان، بی‌توجهی، دنبال نکردن دستورالعمل‌ها، اجتناب از انجام کارهایی که مستلزم تلاش ذهنی مداوم است،

تصویرسازی‌ها: حسین یوزباشی

گم کردن وسایل، حواس‌پرتی، دشواری در منتظر ماندن، فراموش کاری، بی‌قراری، بلندشدن از جای خود، بالا رفتن از چیزها و دویدن به اطراف، پر حرفی و مزاحمت برای دیگران، نسبت به گروه همسال، مکرر و شدیدتر است. این ویژگی‌ها به صورت الگویی پایدار از بی‌توجهی، بیش‌فعالی و تکانشگری دیده می‌شوند.

کلیدواژه‌ها: حواس‌پرتی، هوش‌بهر

پرش‌های ذهنی

کودکان ۶ تا ۱۲ ساله عموماً نمی‌توانند کارهایشان را کامل کنند، در سازمان‌دهی، برنامه‌ریزی و هدف‌گرایی مشکل دارند، تمرکزشان کم است، در مهارت‌های ارتباطی ضعیف‌اند و وقت‌شناس نیستند. والدین آن‌ها را کودکانی نافرمان و لجباز تلقی می‌کنند و به‌طور طبیعی انواع برخوردها بین والدین با این کودکان مشهود است. در مورد الزامات تحصیلی و اجتماعی، همچنان که افزایش سن باید انتظار رفتار مناسب را در کودکان افزایش دهد، برای این کودکان دفعات شکست و ناکامی را افزایش می‌دهد.

آزمون‌های هوشی به‌طور عمومی مبین فاصله‌ی بین هوش‌بهر کلامی و عملی در این کودکان است. آنان نسبت به بچه‌های معمولی نمره‌ی حافظه‌ی فعال پایین‌تری را نشان می‌دهند. در کودکانی که نمره‌ی هوش بالاتری دارند، به دلیل اینکه از پس آزمون‌های کلاسی برمی‌آیند و نمره‌ی قابل قبولی دارند، با وجود پرتحرکی، حواس‌پرتی و تکانشگری، گزارش‌های نگران‌کننده‌ای از معلم به والدین منتقل نمی‌شود. نهایت این است که آموزگار بیان می‌کند شیطان‌اند، ولی درسشان را هم می‌خوانند؛ غافل از اینکه در واقع این کودکان در تمرکز روی تکالیف درسی مشکل دارند و آنچه پاسخ می‌دهند آموخته‌های سر کلاس است که البته در بعضی درس‌ها مثل ریاضی که از انسجام بیشتری برخوردار است، به دلیل پرش‌های ذهنی این کودکان، بعداً مشکلات شدید و شدیدتر می‌شوند و اندک‌اندک به نگرش منفی آنان نسبت به درس ریاضی و البته سایر درس‌ها می‌رسد.

راه‌حل والدین

در والدینی که برای حل مشکلات این کودکان به تنبیه شدید متوسل می‌شوند، یا در مقابل این کودکان تسلیم می‌شوند، یا برای حل مشکلات آنان با حمایت افراطی زمینه‌ی وابستگی‌شان

لجبازی نمی‌کنند و برخوردهای سلبی و چکشی نتیجه‌ی معکوس دارد.

۵. در بعضی از کودکان که شدت اختلال دیده می‌شود، دارودرمانی حائز اهمیت است و نباید از آن سر باز زد.

۶. استفاده از دارو به‌عنوان نوشدارو و تنها راه‌حل مشکلات این کودکان مردود است و برنامه‌های تغییر رفتار، استفاده از اقتصاد ژتونی و ثبت و نمره‌گذاری عملکرد کودکان توسط روان‌شناس و در صورت لزوم بازی‌درمانی و کاردرمانی هم توصیه شده‌است.

۷. قرار دادن ورزش در برنامه‌ی کاری روزانه‌ی این کودکان اهمیت دارد.

۸. سوق دادن این کودکان به فعالیت‌های هنری و دست‌ورزی، در کاهش تکانشگری آن‌ها مؤثر است.

۹. اجتناب از در دسترس قرارگرفتن آسان و بی‌ضابطه‌ی آنان به لوازم الکترونیک مانند پلی‌استیشن، ایکس باکس، تبلت و تلفن همراه ضروری است و در صورت در دسترس بودن این وسایل، ضروری است حتماً ضابطه و چارچوب استفاده از آن‌ها برای این کودکان تدوین شود.

را تشدید می‌کنند و مثلاً همه‌ی تکالیف باید با کمک مادر انجام شود، یا کودکان را غیرمسئولانه و به مدت طولانی در مقابل تلویزیون یا بازی‌های رایانه‌ای رها می‌کنند، زمینه‌ی تشدید این اختلال فراهم می‌شود. راهبردهای بعد، ضمن هماهنگی با آموزگاران، می‌تواند برای والدین راهگشا باشد:

۱. بهره‌گیری از آموزگاران که آموزش آن‌ها ساختار مشخصی دارد، و شیوه‌ی انضباطی باثباتی دارند، بازخوردهای مطلوب‌تری در حل مشکلات این کودکان در بر دارد.

۲. روش‌های مستقیم در این کودکان بهتر از روش‌های تلویحی و اکتشافی جواب می‌دهد. در کودکانی که از روش‌های شناختی و غیرمستقیم در آموزش آن‌ها استفاده می‌شود، سطح یادگیری پایین‌تری مشاهده می‌شود.

۳. داشتن چارچوب رفتاری منسجم والدین و نظمی آهنگین در عین انعطاف، و تعامل با آموزگار، بهتر می‌تواند این بچه‌ها را کنترل کند.

۴. ارتقای سطح شناختی والدین و آموزگاران برای مواجهه‌ی درست با این مشکل حائز اهمیت است. آن‌ها باید بدانند که این کودکان

همیشه پای انگیزش در میان است!

اشتباهات انگیزشی در تربیت

ابراهیم اصلانی
روانشناس تربیتی

یک به نوعی به انگیزش توجه کرده‌اند. حتی اگر میزان تأثیر آن بر رفتار آدمی برای همه یکسان نباشد، درباره‌ی مهم بودن مباحث انگیزشی اتفاق نظر وجود دارد.

وقتی بحث تربیت هم پیش می‌آید، همیشه پای انگیزش هم در میان است. در بین مباحث ضروری و مهم تربیت، از جمله «یادگیری، آموزش، رشد (تحول)، تفاوت‌های فردی، هوش، تفکر، و سنجش و ارزشیابی»، انگیزش هم جایگاه خاص خود را دارد. فارغ از نظریه‌ها و دیدگاه‌هایی که درباره‌ی انگیزش وجود دارند، شاید بتوان در تعریف انگیزش به توافقی نسبی رسید. سیف یکی از جامع‌ترین تعریف‌های انگیزش را ارائه می‌دهد: «انگیزش به نیروی ایجادکننده، نگهدارنده و هدایت‌کننده‌ی رفتار گفته می‌شود». وی یادآوری می‌کند، از لحاظ پرورشی، انگیزش هم هدف است و هم وسیله. به‌عنوان هدف، ما از دانش‌آموزان می‌خواهیم نسبت به موضوع‌های علمی و اجتماعی، علاقه کسب کنند. به‌عنوان وسیله، انگیزش به‌صورت آمادگی روانی، یک پیش‌نیاز یادگیری به‌حساب می‌آید و تأثیر آن بر یادگیری کاملاً آشکار است (سیف، ۱۳۹۸: ۲۴۰).

«انگیزش» یکی از موضوعاتی است که لازم است مدیران، آموزگاران، مربیان و والدین درباره‌ی اصول، مفاهیم و کاربردهای آن دانش کافی داشته باشند. در این باره باید به یک نکته‌ی دیگر هم توجه شود: اشتباهات و خطاهایی که به نام «انگیزش» پیش می‌آیند. بعضی از باورهای رایج و غلط پیشین، در کنار برداشت‌های نادرست و ناقص از نظریه‌ها و دیدگاه‌های علمی، موجب می‌شوند در مدرسه و خانه از روش‌ها و ابزارهایی برای انگیزش استفاده شود که حتی اگر به‌ظاهر مؤثر باشند، از نظر تربیتی آسیب‌زا و منحرف‌کننده محسوب شوند. از این شماره، سلسله مطالبی کاربردی تقدیم خوانندگان می‌کنیم که اشتباهات انگیزشی در تربیت را بررسی و تحلیل می‌کنند. در شماره‌ی اول، به بحث درباره‌ی چند اشتباه انگیزشی در تربیت پرداخته شده‌است.

کلیدواژه‌ها: انگیزش، تربیت، شناخت

انگیزش

«انگیزش» واژه‌ای مهم و پرتکرار است که ردپای آن در همه‌ی مباحث انسانی دیده می‌شود. انگیزش در ابعاد گوناگون زندگی بشر اعم از فردی، اجتماعی، قومی، ملی، جهانی و بین فرهنگی، موضوعی تعیین‌کننده است. اندیشمندان حوزه‌های علمی هر

در دوره‌ی ابتدایی قرار است «انگیزش» نیرویی محرک و پیش‌برنده برای کودکان و نوجوانان باشد و به تعبیری آنان را تا رسیدن به هدف، فعال و پویا نگه دارد. لازم است اعتبار روش‌ها و اقدامات انگیزشی در فرایند غیررسمی و رسمی

به جان هم انداختن بچه‌هاست. یکی از رفتارهای تربیتی والدین و البته بیشتر پدران، در گذشته‌های نه‌چندان دور، این بود که اگر جایی دو یا چند پسر می‌دیدند، آن‌ها را به کشتی گرفتن با هم ترغیب می‌کردند: «عمو! می‌توانی با رفیقت کشتی بگیری؟»، «بیستم زور کی بیشتر است؟»، «تا حالا با هم کشتی گرفته‌اید؟». این‌ها جمله‌هایی هستند که برای تحریک دو طرف به کار می‌رفتند و معمولاً هم جواب می‌دادند.

تفکر برتری و برتری‌جویی نوعی نگرش انگیزشی شایع است که اگر در گذشته با کشتی گرفتن و مچ انداختن عینیت می‌یافت، در دهه‌های اخیر به برتری در درس و مهارت‌های دیگر تغییر جهت داده است. در مدرسه، دانش‌آموزان را برای گرفتن نمره‌ی بیشتر، شاگرد اول و برنده شدن به جان یکدیگر می‌اندازیم، در خانه هم بچه‌ها را در اموری مانند یادگیری فلان زبان خارجی، فعالیت هنری، مهارت ورزشی و سایر توانایی‌ها به رخ هم می‌کشیم. به جان هم انداختن افراد برای پیشی گرفتن و برتر شدن، در سطح جامعه هم پدیده‌ای به‌نجار تلقی می‌شود و بین عموم مردم، به‌ویژه کارمندان، هنرمندان، ورزشکاران و هر جا که زمینه‌ای انگیزشی وجود دارد، رایج است. در مدرسه و خانواده هم گاهی این پدیده از سطح معمول فراتر می‌رود و بچه‌های دو فامیل یا دانش‌آموزان دو یا چند مدرسه را رو در روی هم قرار می‌دهد. افتخار به اینکه دانش‌آموزان یک مدرسه چند نفر رتبه‌ی بالا داشته‌اند، یا نصب تصویر دانش‌آموزانی که در مسابقه‌ای برنده شده‌اند، برای نشان دادن برتری نسبت به مدرسه‌های دیگر و رقابت بر سر المپیادهای علمی و مسابقه‌های ورزشی، نمونه‌هایی از به جان هم انداختن انگیزشی هستند.

یک واقعیت را در مورد مدرسه‌ها فراموش نمی‌کنیم. مدرسه به‌عنوان یک سازمان، به مطرح‌شدن و جلب‌توجه مشتریان و جامعه‌ی محلی نیاز دارد. تبلیغات و استفاده از روش‌های اطلاع‌رسانی برای نشان دادن موفقیت‌ها برای مدرسه‌ها یا حداقل تعدادی از آن‌ها لازم است. ایراد اصلی در چگونگی انجام این کار و نوع استفاده از دانش‌آموزان است. به جان هم انداختن دانش‌آموزان، چه در سطح مدرسه و چه فراتر از آن، هر نتیجه و عایدی هم که داشته باشد، با مبانی تربیت منافات دارد! در خانواده و فامیل هم این روش پسندیده نیست.

جوانان سعادتمند پند پیر دانا را
یا:

پند حکیم محض صواب است و عین خیر
فرخنده آن کسی که به سمع رضا شنید
گلستان و بوستان سعدی هم آکنده از پند و اندرز
است، تا جایی که خود سعدی تأکید می‌کند:

تو را پند سعدی بس است ای پسر
اگر گوش گیری چو پند پدر

الآن می‌گویند زمانه عوض شده است و نسل امروزی پند و نصیحت گوش نمی‌کند! اگرچه با این گفته خیلی موافق نیستم، ولی باید پذیرفت که پند و اندرز دیگر به تنهایی کارکردها و تأثیرات پیشین را ندارد. هنوز بخش عمده‌ای از اقدامات انگیزشی ما در تربیت، به نصیحت، توضیح دادن و برانگیختن کلامی معطوف است. بسیاری از معلمان و والدین تلاش می‌کنند انگیزه را با حرف القا کنند. جالب آنکه مدعی می‌شوند قصد نصیحت ندارند، ولی کارشان عین نصیحت است! انگیزش کلامی می‌تواند مؤثر باشد، اما به‌شرط آنکه اصول و فنون آن را بدانیم. به این موضوع در آینده بیشتر خواهیم پرداخت، اما همین جا یادآوری چند نکته لازم است.

۱. صحبت کردن تحمیلی و یکطرفه نباشد.
۲. در موقعیت تنش‌زا و پراضطراب سراغ پند و اندرز نرویم.
۳. نصیحت، شکل اقرار گرفتن و بازجویی پیدا نکند.
۴. نصیحت جنبه‌ی گول زدن و کلک نداشته باشد.
۵. مدت زمان نصیحت متناسب با سن کودک و نوجوان باشد و در هر حال از ۲۰ دقیقه بیشتر نشود.

تذکر جدی: گاهی مریبان و به‌ویژه والدین، وقتی نصیحت را آغاز می‌کنند، زمان از دستشان در می‌رود و بدون آنکه متوجه باشند، فقط می‌گویند و می‌گویند! این وضعیت بیشتر زمانی پیش می‌آید که نصیحت و صحبت‌کردن یکطرفه است و به‌طرف مقابل فرصتی برای ابراز وجود داده نمی‌شود.

پس همیشه نباید انگیزش را فقط به روش کلامی، یعنی توضیح، نصیحت و توصیه، انجام داد.

انگیزش به جان هم انداختن افراد نیست

بسیاری از آموزگاران و والدین انگیزش را با مقایسه و رقابت می‌شناسند. با چنین شناختی، یکی از راهکارهای انگیزشی در مدرسه و خانه،

تربیت محک زده شود. در ادامه، برای شناسایی اشتباهات و خطاهای انگیزشی در تربیت، نکاتی را بررسی می‌کنیم.

انگیزش فقط کلامی نیست

در فرهنگ و ادبیات کهن ما مفاهیمی مانند پند، اندرز، نصیحت، تذکر، توصیه، وعظ، سفارش و امثال آن، بسیار با ارزش و مفید تلقی می‌شوند و البته در بیشتر موارد تأثیر انگیزشی هم داشته‌اند. حافظ می‌گوید:

نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست‌تر دارند

دل‌تنگه!

چند ماه آخر سال تحصیلی ۹۹-۹۸ از خاطر هیچ آموزگار و دانش آموزی محو نخواهد شد. اتفاقات به ظاهر ساده‌ی این دوره، درس‌های بزرگی داشت برای اولیای مدرسه، دانش آموزان، و اولیای خانه. تهدید بزرگ کرونا بهترین فرصت بود برای مرور دوباره‌ی کارکردهای تربیتی مدرسه.

اسفند ۹۸

مامان، حواست هست امروز به هفته شده که مدرسه نمی‌ریم! خوبه! خوش می‌گذره. کرونا هم بد چیزی نیست! خدا کنه حالا حالاها بمونه. یک کم از دست مدرسه و درس راحتیم!

خب تا می‌تونی خستگی در کن. فعلا که فقط سلامتی جسمت مهمه. خدا رو شکر که بد نمی‌گذره!

معلومه که بد نمی‌گذره؛ البته تا وقتی بازی رایانه‌ای هست!

فروردین ۹۹

هر سال این موقع باید خواب‌آلود و بی‌حال سر کلاس می‌نشستیم! چقدر سخت بود! امسال راحتیم.

خدا رو شکر! حوصله‌ات هم که سر نرفته!

مامان، می‌شه دو تا از دوستای مدرسه‌ام رو دعوت کنیم بیان خونه تا با هم بازی کنیم؟

آخر فروردین

نه پسر. باید رعایت کنیم. من نگرانتم.

تو روزگار کرونا دید و باز دید و اینا که نباید داشت بچه‌جون!

قول می‌دم به هم نزدیک نشیم. با فاصله از هم می‌شینیم و ماسک می‌زنیم.

هیچی. خوب. خود خانم‌مون رو هم ببینم خوبه دیگه!

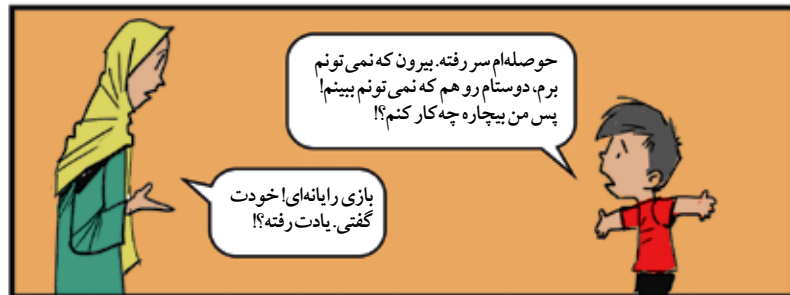
مامان، می‌شه به خانم‌مون بگی درس‌ها رو فقط به صورت صوتی توضیح بده، خوب تصویری هم درس بذاره؟

سخته آخه. مگه این طوری درس رو نمی‌فهمی؟ اون که خوب توضیح می‌ده، منم که تو کتاب نشونت می‌دم. مشکل چیه؟

اول اردیبهشت

بچه بنشین به جا. همسایه پایینی‌ها گناه دارن! صدای پاهات خیلی اذیتشون می‌کنه!

تصویرگر: سام سلماسی

دبستان فرصتی است برای با هم بودن و از هم آموختن؛ دوست پیدا کردن، دوستی کردن و با هم زندگی کردن. اگر مدرسه نباشد، بچه ها کجا می توانند اجتماعی شدن را بیاموزند؟ کجا می توانند گفت و گو کردن بیاموزند؟ کجا تخلیشان را پرواز دهند و خلاقیت بیاموزند؟ کجا بدوند و بازی کنند؟ کجا دسته جمعی شعر و سرود بخوانند؟ اعتماد کردن، راست گفتن و درست بودن را کجا بیاموزند؟ انسانیت را چگونه تمرین کنند؟

مهاجم را از خانه‌ی ذهن برانید

نکته‌هایی برای عبور سالم از فصل سرما

به‌طور عملی آموزش دهید
 مجرای آموزش رعایت بهداشت فردی فقط به بیماری کرونا محدود نمی‌شود. خطر ابتلا به سرماخوردگی، آنفلوآنزا، اسهال فصلی و... همگی با رعایت بهداشت فردی برطرف می‌شود. این موارد را در عمل نشان دهید:

- شستن درست دست و صورت
- استفاده از لوازم شخصی مانند لیوان، خوراکی و... ● شستن لباس‌ها، تعویض لباس، ملحفه و... ● دوری از افراد مبتلا به بیماری، به شیوه‌ی درست، مانند دست ندادن، روبوسی نکردن و... و در عین حال حفظ احترام آن‌ها. ● رعایت نکته‌هایی مانند نخوردن نیم‌خورده‌ی غذا یا نوشیدنی هم‌کلاسی‌ها.

مehتاب خسروشاهی / کارشناس علوم و صنایع غذایی
 عکاس: اعظم لاریجانی

خوراکی‌ها را معرفی کنید
 شاید به‌طور کلی بچه‌ها از والدین شنیده باشند که خوردن غذا به مقدار مناسب برای حفظ سلامتی مفید است، اما شما موضوع را برای آن‌ها باز کنید. مواد خوراکی را به دسته‌های زیر تقسیم کنید و درباره‌ی هر دسته توضیح دهید:

- **میوه و سبزی:** به زبان ساده توضیح دهید فلان میوه یا فلان سبزی، با داشتن چه ترکیب‌های مفیدی برای سلامت آن‌ها مناسب است. از مثال‌های ساده مثل مبارزه‌ی سربازهای بدن با میکروب‌ها استفاده کنید.
- **لبنیات:** بچه‌ها با شیر میانه‌ی خوبی ندارند. شما می‌توانید با درست کردن قهوه‌هایی، بچه‌ها را به نوشیدن شیر تشویق کنید. برای مثال، از مزه و انرژی خاصی بگویید که خوردن یک لیوان شیر همراه با میوه به انسان می‌دهد.

- **گوشت‌ها:** بچه‌ها با گوشت و ماهی هم میانه‌ی خوبی ندارند. غالباً ماهی نمی‌خورند و گوشت را فقط به شکل چرخ‌کرده می‌خورند. برای مرغ هم ادای خاص خودشان را دارند! اما باز هم با داستان و فیلم درباره‌ی خواص این خوراکی‌ها برایشان بگویید.

امدادرسانی را تمرین کنید
 بخشی از این فعالیت به مسئولان آموزشی و بخشی دیگر به شما و دانش‌آموزان مربوط است. با بچه‌ها این کارها را در کلاس انجام دهید:

- محلول ضدعفونی‌کننده درست کنید و پیش از شروع درس روی میز بچه‌ها اسپری کنید. سپس از آن‌ها بخواهید میز و نیمکت خودشان را با دستمال تمیز کنند. ● اگر دانش‌آموزی بیمار است، مکان

آموزگاران گرمی، سال تحصیلی گذشته، ورود ویروس کووید ۱۹ نگذاشت سال تحصیلی روال طبیعی خودش را طی کند و با خداحافظی و کارت‌پستال‌های نوروزی، به اتمام برسد! نگذاشت بچه‌ها انشای همیشگی «نوروز را چگونه گذرانید» را بنویسند! به هر حال، سال تحصیلی جدید را در شرایطی آغاز می‌کنیم که هنوز بیماری کرونا وجود دارد و با پاییز روبه‌رویم؛ فصل سرماخوردگی و آنفلوآنزا. ببینیم با رعایت چه نکته‌های تغذیه‌ای - بهداشتی می‌توانیم از پاییز و زمستان به سلامت بگذریم.

ساده‌ی جلوگیری از ابتلا آگاه باشید و آن‌ها را به زبان ساده برای بچه‌ها بازگو کنید. بهتر است برای توضیح درباره‌ی موضوع، ابزارهای لازم مانند ماسک، دستکش و... نیز همراهتان باشد. به نمایش گذاشتن فیلم یا پویانمایی‌های در حد متناسب با درک بچه‌ها هم خوب است.

برای بچه‌ها صحبت کنید

هراس از بیماری‌های فصلی یا ناگهانی، به‌ویژه در کودکانی که از آن آسیب دیده‌اند، بیشتر دیده می‌شود. بنابراین، در نقش آموزگار - روان‌شناس با بچه‌ها صحبت کنید تا هراس آن‌ها درباره‌ی بیماری برطرف شود. البته باید از راهکارهای

همه‌ی این موارد. برای این فعالیت‌ها مسابقه برگزار کنید و هدیه در نظر بگیرید.

به سؤال‌های دانش‌آموزان پاسخ دهید

جدا از اینکه شما درباره‌ی بیماری با آن‌ها صحبت می‌کنید، حتماً صحبت‌های آن‌ها را هم بشنوید. به سؤال‌هایشان با دقت گوش کنید و به تک‌تک آن‌ها پاسخ دهید. بچه‌ها نباید به لحاظ ذهنی نگران باشند و دغدغه‌ی بیماری داشته باشند.

نشستن او را از بقیه جدا کنید. ● اگر در منطقه‌ای تدریس می‌کنید که می‌دانید بضاعتهای خانواده‌ها در حد تأمین همه‌ی نیازهای تغذیه‌ای بچه‌ها نیست، با خرید میوه و تنقلات سالم، تاحدی که می‌توانید، نیازهای غذایی آن‌ها را برطرف کنید. ● گاهی در کلاس یا پنجره را باز کنید تا هوای جریان پیدا کند. به حال دانش‌آموزان حساس باشید. برای مثال، به هر نوع بی‌حالی، سرفه و بی‌قراری توجه کنید و پیگیر وضعیت آن‌ها باشید.

جایزه بدهید

درگیر شدن بچه‌ها با ماجرا مهم است. برای اینکه بچه‌ها درباره‌ی تغذیه‌ی سالم، راهکارهای حفظ سلامتی و رعایت نکته‌های بهداشتی مطالعه‌ی دقیق داشته باشند، برای آن‌ها درباره‌ی این موضوع‌ها تکلیف کوتاه در نظر بگیرید؛ مثل یافتن خواص خوراکی‌ها و ارائه‌ی کنفرانس، تعیین کتابی مشخص و برگزار کردن مسابقه‌ی کتاب‌خوانی، تهیه‌ی مجله‌ای کوچک یا روزنامه‌ی دیواری درباره‌ی

اگر شما مسئول هستید

اگر به‌عنوان مدیر، ناظم یا مسئول بهداشت در مدرسه مسئولیت دارید، عملکرد شما در مقابل جلوگیری از ابتلای بچه‌ها به بیماری‌هایی مثل کرونا، آنفلوآنزا، سرماخوردگی، اسهال فصلی و... بسیار مهم است. بنابراین، به این موارد دقت کنید:

۱. سلامت بوفه‌ی مدرسه را کنترل کنید. یکی از مهم‌ترین بخش‌های مدرسه در ابتلای کودکان به بیماری، بوفه‌ی مدرسه است. درباره‌ی سلامت بوفه‌ی دبستان به این نکته‌ها دقت کنید:

● الف) فروش هر نوع خوراکی یا نوشیدنی غیربسته‌بندی در بوفه‌ی مدرسه را ممنوع کنید؛ انواع ساندویچ، شیرینی، غذاهایی مانند عدسی، آش و تنقلاتی مثل چیپس، پفک و ذرت بوداده‌ی غیربسته‌بندی، انواع آبمیوه، شیر، شیر مخلوط با میوه، و شیرکاکائو ممنوع هستند.

● ب) مسئولان بوفه باید با رعایت نکته‌های بهداشتی، اعم از استفاده از ماسک و دستکش، به بچه‌ها خوراکی بدهند و پیش از ارائه‌ی هر بسته‌ی خوراکی، بسته‌بندی آن خوراکی را ضدعفونی کنند.

۲. همه‌ی فضاها را ضدعفونی کنید. بهتر است از ضدعفونی کردن روزانه‌ی سرویس‌ها غافل نشوید. کلاس‌های درس، آبخوری‌ها و جالباسی‌ها هم باید ضدعفونی شوند.

۳. بین دانش‌آموزان فاصله بگذارید. اگر امکان فاصله‌گذاری بچه‌ها در کلاس وجود دارد، این کار را انجام دهید. برای این کار در هر نیمکت سه نفره، دو نفر بنشینید و از صندلی‌های تکی استفاده کنید.

۴. دانش‌آموزان را در هوای باز قرار دهید: بچه‌ها در ساعت تفریح به هیچ‌عنوان نباید در کلاس بمانند. خارج شدن از کلاس و رفتن به هواخوری، راه خوبی برای جلوگیری از انتقال ویروس است. بهتر است در این فاصله در و پنجره‌های کلاس‌ها باز گذاشته شوند.

رضانباتی

نه توصیه در آموزش روخوانی قرآن کریم

آموزگاران توفیق آن را دارند که همچون پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) که قرآن کریم را به مسلمانان می‌آموخت، آن را به دانش‌آموزان بیاموزند. از این نظری می‌توان گفت: «خوشا به سعادت عظیم ایشان!» یکی دیگر از نکاتی که آموزگاران در کنار تقویت انس روزانه‌ی خود با قرآن کریم به آن اهتمام جدی دارند، پژوهش و بررسی آخرین شیوه‌های آموزش قرآن است. این نوشته در حوزه‌ی آموزش روخوانی قرآن، نه نکته‌ی مهم را در قالب «نه توصیه» بیان می‌کند.

۱. تلقی خود از مفهوم آموزش روخوانی قرآن را اصلاح کنید.

در بسیاری از موارد، معلمان قرآن «آموزش روخوانی» را همان «آموزش قواعد روخوانی» می‌دانند. این به‌واسطه‌ی فرهنگ عمومی جامعه است. روخوانی مهارتی است که به‌تدریج و با تمرین و ممارست یادگیرنده حاصل می‌شود. همین نکته در تغییر بنیادین برنامه‌ریزی آموزش قرآن بسیار نقش‌آفرین است؛ از هدف نویسی گرفته تا طراحی، تدوین، تولید محتوا و تدریس آن.

یا گاهی این تلقی دیده و شنیده می‌شود که پرداختن به «حفظ قرآن» بسیار ارزشمندتر از «روخوانی» قرآن است. در حالی که روخوانی همانند کسب مهارت خواندن شعر در فارسی است. مهارت خواندن، هم کلید ورود به همه‌ی علوم است و هم کسب آن همیشه و در همه جا امکان‌پذیر نیست. اما حفظ قرآن یا شعر چنین نیست. لذا با چنین تلقی سطحی‌گرایانه، شاهد آن هستیم که در طول دو سال گذشته، یک ساعت در هفته از ساعات رسمی آموزش قرآن به نفع طرح فوق‌برنامه‌ی حفظ جزء ۳۰ مصادره می‌شود.

۲. به «ضرورت» انجام آموزش روخوانی قرآن واقف باشید.

کسب مهارت خواندن گامی سرنوشت‌ساز در دوره‌ی ابتدایی است. شکست در این مرحله، اهداف دیگر آموزش قرآن راه‌حلی در سال‌های بعد، بی‌اثر جلوه خواهد داد. آموزش صحیح و مؤثر روخوانی قرآن کریم به تحقق رویکرد اصلی آموزش قرآن، یعنی «انس مستمر با قرآن کریم»، کمک شایانی می‌کند.

۳. کارکردهای آموزش روخوانی را مورد توجه قرار دهید.

اگر دانش‌آموزان بدانند چرا در حال یادگیری قرآن هستند، داشتن این آگاهی، به مهارت روخوانی و ایجاد انگیزه‌شان می‌کند. از آنجا که فرهنگ عمومی جامعه قداست و الاهی برای قرآن کریم قائل است، لذا پذیرش استدلال‌های آموزگار

اساسی تعریف تدریس موفق است.

۸. دستاوردهای ارزیابی از خوانی

قرآن دانش آموزان را به دقت ثبت کنید.

اگر قرار است ارزیابی مؤثر باشد، باید دستاوردها را برشی

از تدریس و آموزش دید؛ نه تکه‌ای جدا از آن. کلید موفقیت تدریس خوب و موفق در آن است که از ابتدا مشخص کنید به دنبال چه چیزی هستید؟ تنها در این صورت است که به همانی خواهید رسید که از ابتدا انتظار داشتید، وگرنه همه چیز را به دست خواهید آورد، جز آنچه می‌خواستید؛ یعنی کسب مهارت خواندن قرآن.

۹. مستندسازی و ارائه پیشنهاد برای

اصلاح آموزش قرآن را هرگز فراموش

نکنید.

تدریس و ارزیابی دو کفه‌ی ترازوی آموزش موفق هستند. اگر خوب مدیریت شوند، می‌توانند مهارت بیشتر دانش‌آموزان را تقویت کنند و به سطح بالاتری ارتقا دهند.

علاوه بر این، با انجام تدریس و ارزیابی مؤثر از نحوه‌ی یادگیری دانش‌آموز، می‌توان از عملکرد نظام آموزشی دید واقع‌بینانه‌تری به دست آورد. آموزش موفق نوعی ارتباط سه‌جانبه میان برنامه‌ریز (مؤلف)، معلم و دانش‌آموز است. همچنین، مستندسازی تدریس از مطمئن‌ترین گام‌ها در بهبود فرایند آموزش است. مستندسازی را هرگز کاری زمان‌گیر ندانید. توجه داشته باشید که وجود یک سابقه‌ی نامنظم، نه فقط موجب یک سابقه‌ی نامتعادل برای معلم و فرایند آموزش می‌شود، بلکه می‌تواند پر از نکات ابهام‌انگیز در آینده باشد. مستندسازی صحیح یک عادت حرفه‌ای با ارزش است.

اگر از مهارت‌های نوشتاری خود راضی نیستید، حتماً از راهنمایی‌های سایر متخصصان استفاده کنید

قبل از شروع تدریس، لحظاتی را صرف مرور چگونگی انجام آن کنید. قبل از تدریس، الگوی تعریف‌شده و کاملی برای خود تعیین و به‌طور دقیق مشخص کنید دانش‌آموزان باید چه کارهایی انجام دهند و چه انتظاراتی از آنان وجود دارد؟ (معیارهای ارزیابی).

۱۵. اختصاص فرصت سؤال در حین و پایان تدریس به دانش‌آموزان؛

۱۶. تکرار نکات مهم درس.

۵. خطاهای رایج در آموزش

روخوانی قرآن را بشناسید.

بهترین راه برای پیگیری بر این دشواری آن است که آموزگار بر محتوای کتاب درسی قرآن خود مسلط باشد تا به محض وقوع اشکالات آن را با توجه به مراحل آن رفع کند.

۶. ویژگی‌های معلمی موفق در آموزش روخوانی را

الگوی خود قرار دهید.

● دید علمی و منطقی

باید با دید علمی و منطقی به تدریس روخوانی نگرست و به‌طور منطقی درصدد یافتن راه‌حل مشکلات روخوانی دانش‌آموزان بود. آنچه هر معلم موفق باید واجد آن باشد، دقت، پشتکار و علاقه است.

● تجربه و مهارت کافی

با توجه به تأثیرگذاری تدریس در استمرار یا قطع علاقه‌ی دانش‌آموزان به قرآن، لزوم الگوگیری از مدرسان و معلمانی که به دانش، تجربه و مهارت کافی احاطه دارند، ضروری به نظر می‌رسد.

● آگاهی از روش‌های آموزش و الگوهای ارزشیابی البته تجربه به‌تنهایی نمی‌تواند دلیلی برای انجام درست ارزیابی باشد، چرا که موفقیت آن مستلزم آشنایی کافی با انواع روش‌های تدریس و الگوهای ارزیابی است. باید دانست که نقطه‌ی شروع کدام است؟ آموزش را چگونه باید آغاز کرد؟ و سرانجام ارزشیابی چگونه باید باشد؟

● بی‌طرفی و دوری از جانبداری

در تدریس باید نسبت به نکته‌های جزئی حساس بود، واقعیت‌ها را در یافت و موافق با آن‌ها اندیشید و در نهایت امکان خطای خود را قبول کرد.

۷. استانداردهای فرایند آموزش و ارزشیابی در تدریس

قرآن را بشناسید.

● رو به رشد بودن فرایند یادگیری مهم‌ترین ویژگی آموزش موفق محسوب می‌شود، چرا که آنچه مهم است، شناسایی و رفع نواقص دانش‌آموزان در هنگام خواندن قرآن است و نه تکرار دوباره‌ی همان اشکالات قبلی.

● تجربی بودن یادگیری مهارت روخوانی باید قابلیت اجرا به‌صورت عینی را در کلاس درس دارا باشد. اگر نتواند قابلیت تجربی بودن خود را ثابت کند، نمی‌تواند در زمره‌ی تدریس موفق قرار گیرد.

● نظام‌دار بودن آموزش و توجه به فرایندی و منظم و مدون بودن برنامه‌ی درسی برای رسیدن به هدفی خاص از نکات

برای دانش‌آموزان چندان مشکل نیست. اما دانش‌آموزان باید طعم یادگیری را بچشند و از میوه‌ی این تلاش بهره‌مند شود. به همین دلیل، در جای‌جای آموزش به نتایج آموزش قرآن اشاره کنید. چرایی و فایده‌ی یادگیری خواندن، حفظ، تدبر و تفکر و انس روزانه با قرآن، نیازمند اشاره‌ی کوتاه در هر جلسه است. فقط مراقب باشید دانش‌آموزان زمینه‌ی درک مطالب شما را نداشته باشند! کسب ثواب یک وجه از وجوه ارزشمند یادگیری قرآن است، نه همه‌ی آن.

یکی از کارکردهای کسب مهارت روخوانی قرآن کریم آن است که کسب مهارت خواندن به سهولت و روان‌خوانی و حتی درک و فهم سایر درس‌ها از جمله فارسی و عربی نیز کمک می‌کند.

۴. همواره ملاحظات لازم در آموزش

روخوانی را مد نظر قرار دهید.

از عمده‌ترین ملاحظات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. خواندن مقدمه‌ی کتاب درسی؛
۲. انس شما با قرآن، به‌عنوان الگوی عملی دانش‌آموزان؛
۳. توجه به نقش فعال و الگویی خانواده؛
۴. پرهیز از «سخت‌گیری» و «سهل‌انگاری» در تدریس و ارزشیابی؛
۵. تبدیل کلاس درس به محیطی امن برای یادگیری؛
۶. انعطاف‌پذیری آموزگار در تدریس و کار گروهی؛
۷. بیان ساده و واضح هنگام تدریس؛
۸. تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان به خواندن مستمر قرآن کریم؛
۹. اول روخوانی، سپس روان‌خوانی؛
۱۰. پرهیز از «قائده محوری» در تدریس؛
۱۱. بهانه قراردادن پیام قرآنی برای کسب «مهارت تدبیر»؛
۱۲. درک معنای لغات و ترکیب‌های قرآنی مشترک با فارسی؛
۱۳. در نظر داشتن هدف از داستان قرآنی که همانا علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به خواندن قرآن است؛
۱۴. پرهیز از مقایسه‌ی دانش‌آموزان در یادگیری قرآن؛

خاطره

معرفی گزیده فیلم‌های جشنواره‌ی بین‌المللی فیلم رشد، با موضوع تکمیل فرایند یادگیری

روح‌الله مالمیر / کارشناس ارشد هنرهای نمایشی

در راستای سیاست‌گذاری‌های به‌عمل‌آمده به‌منظور عملیاتی کردن سند تحول بنیادین، با توجه به راهکار شماره‌ی ۱۰ این سند که به ارتقای منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای منابع انسانی با تأکید بر نقش‌الگویی و جایگاه معلم اشاره دارد و نیز راهکار شماره‌ی ۱۵ که اصلاح محتوا، ارتقای جایگاه، افزایش کیفیت و کارآمدی علوم انسانی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر مبنای دینی در چارچوب نظام معیار اسلامی را مدنظر دارد، تصمیم داریم از این پس در هر شماره با بخشی تحت عنوان «نمای نزدیک» مهمان شما فرهیختگان باشیم. «نمای نزدیک» در تلاش است با معرفی نمونه فیلم‌های جشنواره‌ی بین‌المللی فیلم رشد، بر سطح توانایی و مهارت‌های معلمی بیفزاید و یاریگر آموزگاران عزیز در تدریس و تکمیل فرایند یادگیری به‌وسیله‌ی فیلم باشد. ما تلاش خواهیم کرد در هر شماره، ضمن معرفی یکی از فیلم‌های علمی، آموزشی و تربیتی پذیرفته‌شده در جشنواره‌ی بین‌المللی فیلم رشد، به نحوه‌ی نمایش فیلم و به‌کارگیری آن در کلاس بپردازیم تا از آن به‌عنوان رسانه‌ای اثربخش و تکمیلی در بسته‌های راهنمای تدریس و آموزش مهارت‌های معلمی آموزگاران و مربیان استفاده شود.

معرفی فیلم

- عنوان فیلم: خاطره
- کارگردان: رقیه فتحی
- قالب: داستانی (بخش بین‌الملل)
- مدت زمان: ۷ دقیقه و ۳۰ ثانیه

خلاصه‌ی فیلم

تابستان تمام شده است و دانش‌آموزان به خانه‌ی دوم خود، یعنی مدرسه، برگشته‌اند. خانم معلم به روال سال‌های قبل، موضوع اولین انشای دانش‌آموزان را روی تخته می‌نویسد: «تابستان خود را چگونه گذراندید؟» یکی از دانش‌آموزان کلاس به نام سمانه، خاطرات تابستان هستی را که در کلاس دیگر درس می‌خواند، برای انشایش می‌نویسد و وقتی در کلاس مشغول خواندن آن می‌شود، ناگهان با ورود غیرمنتظره‌ی هستی به کلاسشان مواجه می‌شود و ...

مخاطب فیلم

این فیلم برای پخش در کلاس انشای دانش‌آموزان دوره‌ی دوم ابتدایی توصیه می‌شود.

فرایند نمایش فیلم

۱. قبل از نمایش فیلم

- اولین فعالیت لازم و ضروری برای نمایش فیلم در کلاس درس این است که خود شما از قبل با دقت و توجه کافی فیلم موردنظر خود را به تماشا بنشینید و آن را از زاویه‌های گوناگون بررسی کنید. مثلاً تشخیص دهید این فیلم برای نمایش در کدام پایه و چه درسی بهتر است. همچنین، معلم باید بتواند به سؤالاتی که دانش‌آموزان بعد از نمایش فیلم خواهند پرسید، در حد توان خود پاسخ درست و صحیح بدهد.

- نظر دانش‌آموزان را در خصوص زنگ انشا بپرسید. بعضی از دانش‌آموزان انشا نوشتن را دوست دارند و بعضی دیگر دوست ندارند. علت را از هر دو گروه جویا شوید. احتمالاً دانش‌آموزانی که انشا نوشتن را دوست ندارند خواهند گفت بعضی از موضوع‌ها خیلی تکراری هستند و برای موضوعات جدید هم نوشتن خیلی سخت است. اصلاً نمی‌دانند از کجا باید شروع به نوشتن کنند و پاسخ‌هایی از این قبیل.

- بعد از شنیدن نظرات و پاسخ‌های دانش‌آموزان در خصوص زنگ انشا، حالا از آن‌ها بپرسید آیا تا به حال فیلمی با موضوع زنگ انشا دیده‌اند یا خیر؟ اگر دیده‌اند خلاصه‌ی آن را بازگو کنند.
- به دانش‌آموزان اعلام کنید امروز قرار است فیلمی کوتاه با عنوان «خاطره» تماشا کنند. به آن‌ها بگویید در وسط فیلم، پخش فیلم را متوقف خواهید کرد و سؤالاتی از آن‌ها خواهید پرسید. بنابراین، دانش‌آموزان با توجه بیشتری فیلم را تماشا خواهند کرد و از نظر ذهنی آمادگی و قه‌هایی در پخش فیلم را خواهند داشت.

۲. حین نمایش فیلم

- پخش فیلم را شروع کنید و همراه دانش‌آموزان به تماشای آن بنشینید. حتماً توجه داشته باشید که در حین اجرای فیلم نباید به کارهای دیگری از قبیل بیرون رفتن از کلاس، روشن کردن گوشی همراه، و تصحیح برگه‌های امتحانی بپردازید.
- در حین پخش فیلم به صورت غیرمستقیم واکنش دانش‌آموزان را نسبت به تماشای فیلم زیر نظر داشته باشید. ببینید فیلم برای دانش‌آموزان جذابتی دارد یا خیر؟
- خود آموزگار می‌تواند از قبل تصمیم بگیرد در چه زمانی فیلم را متوقف کند و سؤالاتش را بپرسد. برای مثال، برای فیلم خاطره پیشنهاد

می‌شود درست زمانی که هستی وارد کلاس می‌شود و سمانه دیگر نمی‌خواهد انشایش را بخواند، فیلم را نگه دارید و از بچه‌ها علت انشا نخواندن او را جویا شوید؟

● از دانش‌آموزان بپرسید وقتی هستی خاطرات سفر به استان اصفهان را از زبان سمانه می‌شنود، چه واکنشی نشان خواهد داد؟ آیا دستش را بالا خواهد گرفت و همه چیز را به معلم خواهد گفت؟

● بعد از شنیدن پاسخ‌ها، دانش‌آموزان را به تماشای ادامه‌ی فیلم دعوت کنید.

● توجه داشته باشید که بیش از یک یا دو بار فیلم را متوقف نکنید، چرا که ممکن است لذت تماشای آن را از دانش‌آموزان بگیرید.

خوانندگان محترم برای تهیه فیلم‌های معرفی شده در این بخش، می‌توانید به یکی از روش‌های زیر اقدام کنید:

- دانلود فیلم از طریق کد کی‌آر

- تماس با شماره تلفن ۰۲۱-۸۸۳۰۱۴۷۹ (دبیرخانه‌ی فیلم رشد)
- ارسال درخواست کتبی از طریق نشانی الکترونیکی

goroohonari@gmail.com

(با ذکر نام، شماره تلفن، کدپستی و نشانی دقیق)

- مراجعه‌ی حضوری به نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، نرسیده به پل کریمخان، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش، طبقه‌ی دوم، دبیرخانه‌ی فیلم رشد

● حالا سؤالاتی را که از قبل آماده کرده‌اید از دانش‌آموزان بپرسید؛ سؤالاتی مثل:

۱. چرا سمانه تصمیم گرفته بود خاطرات هستی را برای انشایش بنویسد؟
۲. چرا خانم معلم به انشای سمانه ۱۸ و به انشای هستی ۲۰ داد؟
۳. به نظر شما پیام این فیلم چه بود؟
۴. آیا عمل سمانه و هستی در خصوص انشایی که نوشته بودند درست بود یا نادرست؟
۵. چرا آن دو به نوشتن خاطرات متعلق به خود اهمیتی نداده بودند؟
۶. این فیلم شما را به یاد چه ضرب‌المثلی می‌اندازد؟

فعالیت تکمیلی

اگر در اوایل سال تحصیلی (مهرماه) این فیلم را برای دانش‌آموزان نمایش می‌دهید و آن‌ها بعد از دیدن آن تمایل دارند انشایی با موضوع «تابستان خود را چگونه گذرانید» بنویسند، حتماً با خواسته‌شان موافقت کنید و آماده‌ی شنیدن خاطرات خوش و جذاب آن‌ها شوید.

۳. بعد از نمایش فیلم

● بعد از پخش کامل فیلم، به واکنش دانش‌آموزان به دقت توجه کنید. اگر زمان کلاس شما اجازه می‌دهد، از دانش‌آموزان بپرسید چه کسانی دوست دارند فیلم خاطره را دوباره تماشا کنند؟ اگر اکثر دانش‌آموزان تمایل به تماشای فیلم داشتند، بدانید که برای استفاده از فیلم به‌عنوان یک وسیله‌ی کمک‌آموزشی، انتخاب درستی داشته‌اید. با توجه به اینکه مدت زمان فیلم کوتاه است، یک‌بار دیگر فیلم را برای دانش‌آموزان نمایش دهید. مطمئن باشید این بار با شور و علاقه‌ی بیشتری فیلم را تماشا خواهند کرد.

● اگر تعداد کمی از دانش‌آموزان برای تماشای مجدد فیلم دست بلند کردند، علت را جویا شوید و آن را دوباره نمایش ندهید. به هیچ عنوان سعی نکنید فیلم را جذاب نشان دهید و آن‌ها را متقاعد کنید آن را دوباره ببینند.

● بعد از تماشای فیلم، از یک دانش‌آموز بخواهید خلاصه‌ی فیلم را به‌طور کامل تعریف کند.

شانه

احمد مبارکی

در یک سمینار علمی - آموزشی کشوری حضور یافته بودم. هیئتی متشکل از استادان در جایگاه خاص خود حضور یافته بودند و بعد از قرائت هر مقاله درباره‌ی آن اظهار نظر می‌کردند. مقاله‌ی خودم را خواندم. بسیار مشتاق بودم که نظر آنان را درباره‌ی مسائل مطرح در مقاله‌ام بشنوم. در حالی که همه‌ی چشم‌ها به جمع استادان دوخته شده بود و همه‌ی حضار و خود من منتظر شروع صحبت‌های آنان بودیم، به ناگاه صحنه‌ی غیر مترقبه‌ای را مشاهده کردیم.

یکی از استادان بنام کشوری، در حین اظهار نظر، شانه‌ی خود را از جیبش درآورد و هم‌زمان مشغول شانه‌کردن موهای خود شد. در حالی که همه از این کار استاد تعجب کرده و جا خورده بودیم، خودش لب به سخن گشود و اظهار کرد: مثل اینکه همه از رفتار من تعجب کردید؟ ولی چرا تعجب؟ من خواستم با این کارم یک نکته‌ی مهم آموزشی را خاطر نشان کنم. آن هم اینکه، در هر زمانی و در فرایند هر کاری، وقتی پی بردید یک موضوع یا نکته را فراموش کرده‌اید و ابزار رفع آن نیز موجود و در دسترس است، درنگ را جایز نشمارید و بی‌درنگ به رفع آن اقدام کنید.

عزیزان، من وقتی در حالت صحبت و اظهار نظر بودم، به ناگهان به فکر خطور کرد چون امروز برنامه‌ی کاری‌ام خیلی فشرده بود و با عجله از خانه خارج شده‌ام، فرصتی برای شانه‌کردن موهایم پیدا نکرده‌ام و چون ابزار رفع این مشکل موجود بود، به سرعت برای رفع آن اقدام کردم تا پرازندگی خود را در این جمع صمیمی و علمی حفظ کنم! با شنیدن این سخنان، همه درایت و آگاهی استاد را در یادآوری این نکته‌ی مهم آموزشی ستودیم.

مشاهده در کلاس علوم

فهیمة عباسی شاهکوه

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، گرگان
امروز محیای عزیزم یک کرم خاکی بزرگ به کلاس آورده بود. زنگ علوم همه انگار در عمرشان اولین بار است کرم خاکی می‌بینند، دور کرم جمع شده بودند و تماشایش می‌کردند. کرم هم از خجالت این همه چشم مشتاق تماشا، سرش را کرده بود توی خاک. بعد از اینکه همه‌ی بچه‌ها کرم و رگ پشتی او را نگاه کردند، عارفه دو لیوان آب سرد و آب گرم آورد و بعد سؤالات شروع شدند:

- اجازه! کرم را می‌خواهید بیندازید توی لیوان؟
- اجازه، تو را به خدا نه!

- اجازه، خانم معلم‌ها با این لیوان‌ها چای می‌خورند؟

- اجازه، می‌خواهید چکار کنید؟

- کرم را می‌خواهید بکشید؟

- چه کسی دیگر توی این لیوان‌ها چای می‌خورد؟

- اجازه کرم را می‌خواهید حمام کنید؟

- لیف و کیسه ندارد. در چشمش شامپو می‌رود.
.....

سؤالاتشان تمامی نداشت. چقدر ذهنشان خلاق است این دخترهای خوشگل من. من هم اجازه دادم تمام مواردی را که به ذهنشان می‌رسد، یکی یکی بگویند. جالب است هیچ کدامشان کتاب علوم را نگاه نکرده بود. از ماده خواستم مقداری آب سرد روی کرم خاکی بریزد. یک قالب یخ توی لیوان کم کم داشت آب می‌شد. ماده آب را روی کرم خاکی ریخت و نگاه بچه‌ها منتظر بود ببینند چه اتفاقی می‌افتد و ضربانش چه تغییری می‌کند؟ با آب گرم هم آزمایش انجام و قرار شد گزارش مشاهداتشان را، به‌علاوه‌ی شکل این کرم خاکی، مهمان کلاسشان کنند و نتیجه را به کلاس گزارش دهند.

امروز هم از همان موقع که چشمشان به من افتاد، تا آخرین لحظه‌ای که خدا حافظی کردم، ۱۶۱۶ بار درباره‌ی اردوی فردا از من پرسیدند و هر بار که می‌گفتم باران می‌آید و جنگل نمی‌شود رفت، گوششان بدکار نبود. خیلی ناراحت بودند. البته من بیشتر. چند روز دیگر که آفتابی شد، حتماً به جنگل «النگدره» خواهیم رفت.

کرونا، غایب

وضعیت آموزش آلمان‌ها در روزهای قرنطینه

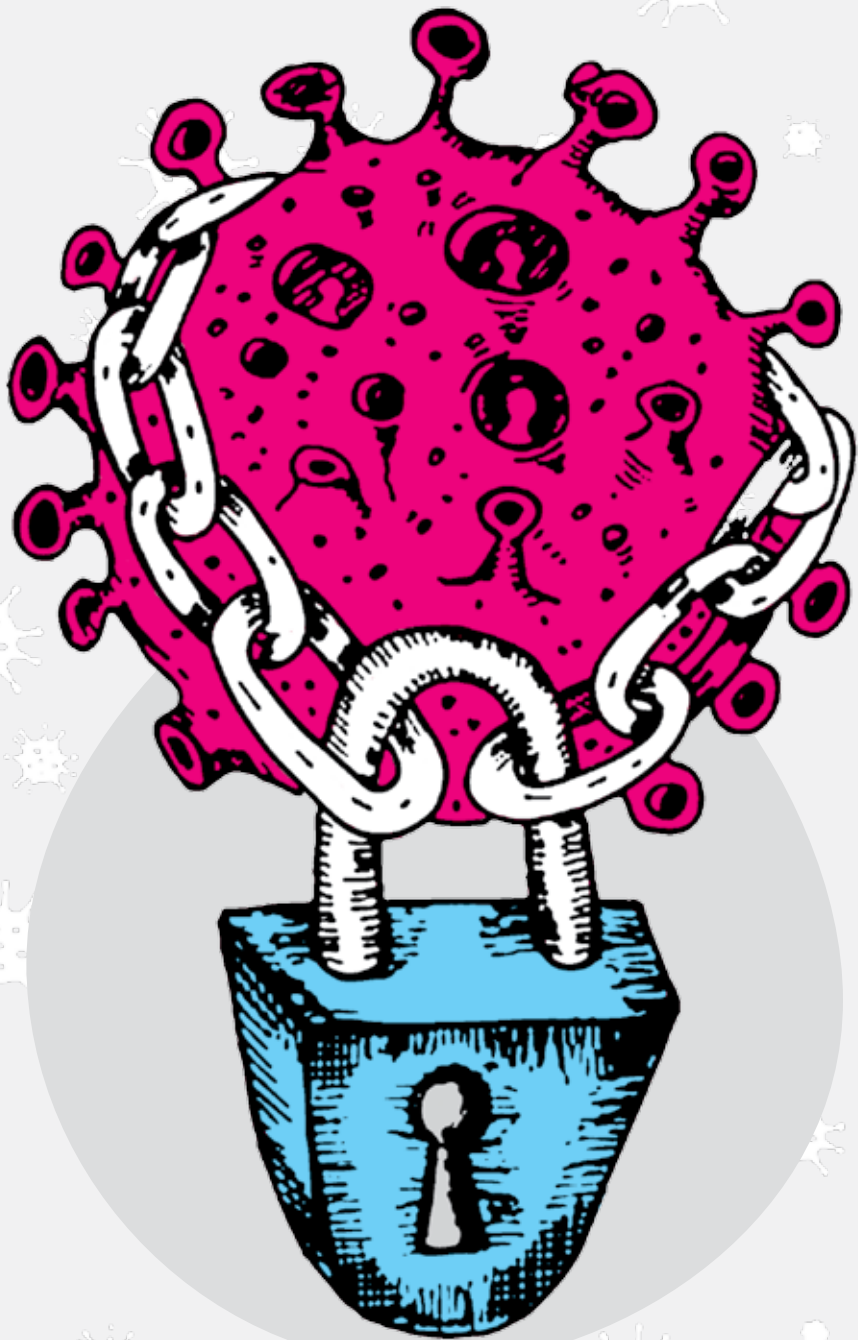
صغری حقدوست

صغری حقدوست، مدیر و آموزگار نمونه، در پایان سال‌های خدمت، با برنامه‌ریزی، از ۲۰ کشور اروپایی و آسیایی بازدید به عمل آورده است. او در طی این سفرها، با ورود به مدرسه‌ها و مصاحبه با مجموعه‌های آموزشی مدرسه‌ها توانسته است اطلاعات خوبی جمع‌آوری کند و در کتابی به نام «آموزش و پرورش تطبیقی ۲۰ کشور» به چاپ برساند. ارتباط خوب وی با همکاران اروپایی ادامه دارد. به گزارش زیر از وی درباره‌ی کرونا در مدرسه‌های آلمان توجه فرمایید. گزارش زیر از چند مدرسه‌ی ابتدایی تهیه شده است: Hamburg, Achen, stulberg, Düsseldorf و Köln

کلیدواژه‌ها: کرونا، آموزش، آلمان

به‌راستی «کرونا» فرصت است یا تهدید؟ این بستگی به نوع نگاه ما دارد که از حوادث چگونه بهره ببریم. آموزگاران آلمانی، به‌سان همکاران عزیز ما در ایران، این تهدید را به فرصت تبدیل کرده‌اند. به بعضی از تدبیرهای وزارت آموزش و پرورش آلمان اشاره می‌کنیم:

۱. سیستم آموزشی در آلمان به سه روش فعال است:
 - (الف) از طریق ارسال ایمیل به اولیا یا خود دانش‌آموز
 - (ب) از طریق نرم‌افزارهای anton و iserr
 - (ج) از طریق اداره‌ی پست
۲. معلمان در هفته دو روز و هر روز یک ساعت (سه‌شنبه و پنج‌شنبه، ساعت ۱۰ تا ۱۱ صبح) به‌صورت ویدیو کنفرانس با بچه‌ها گفت‌وگو می‌کنند. این جلسات فقط برای بررسی وضعیت و روحیه‌ی بچه‌ها و کنترل استرس و ایجاد اعتمادبه‌نفس در کودکان برگزار می‌شوند. در این جلسات هیچ درسی

پرسیده و تکلیفی داده نمی‌شود. در ضمن در این جلسه فقط معلم و دانش‌آموز در ویدیو کنفرانس حضور دارند.

۳. تکالیف به‌طور منظم ایمیل می‌شوند و خانواده‌ها بعد از پرینت گرفتن آن‌ها را در اختیار کودکان قرار می‌دهند. در صورتی که خانواده پرینتر نداشته باشد، به آموزشگاه اطلاع می‌دهد. آن‌ها موظف‌اند تمام تکالیف یک هفته را پرینت بگیرند و به منزل دانش‌آموز بفرستند.

۴. اولیا موظف هستند بازخورد تکالیف را هر دو هفته یک بار به مدرسه پست کنند یا در صورت امکان در صندوق پست آموزشگاه قرار دهند.

۵. طبق دستورالعمل، ارزشیابی به‌صورت توصیفی و تکوینی است و به‌عنوان نتیجه‌ی ترم اول صادر خواهد شد.

۶. نمرات تا پایه‌ی چهارم ابتدایی کیفی است و از سال چهارم، بعد از ورود به دوره‌ی متوسطه، به‌صورت کمی ارائه می‌شود.

۷. طبق دستورالعمل، هیچ دانش‌آموزی نباید تکرار پایه داشته باشد و تکرار پایه فقط در صورتی امکان دارد که بعد از تأیید آموزگار، اولیا نیز تشخیص دهند فرزندشان آمادگی لازم را برای کلاس بالاتر ندارد.

۸. با توجه به برنامه‌ریزی مسئولان، برای کنترل اضطراب، هیچ‌کسی (اولیا یا معلم) اجازه ندارد برای درس خواندن به بچه‌ها استرس وارد کند و باعث خشم یا پرخاشگری آنان شود. مشاوران مدرسه نیز هر دو هفته یک بار با اولیا ارتباط برقرار می‌کنند و روش‌های آموزشی و مهارت کنترل استرس و خشم را به خانواده یادآوری می‌کنند. و به آن‌ها توصیه می‌شود «هیچ چیز را در این دوره منع نکنید تا روحیه‌ی بچه‌ها آسیب نبیند»؛ منظور همان تنبیه‌هایی هستند که شاید در روزهای عادی وجود داشتند.

۹. به‌زودی کلاس‌ها فقط برای دوره‌هایی که امتحان نهایی دارند و می‌خواهند تغییر دوره بدهند، با شرط داشتن

اختیار داشته باشد و به دستگاه‌های خانواده وابسته نباشد تا بتواند به‌طور مستقل با مدرسه ارتباط داشته باشد. این تبلت‌ها فقط آموزشی هستند و برنامه‌های آن‌ها براساس دستورالعمل‌های آموزش و پرورش طراحی شده است. به این منظور، وزارت آموزش و پرورش از دولت حدود یک میلیارد یورو خواسته است که تاکنون ۴۰ میلیون یورو از آن تأمین شده است.

۲. حذف تعطیلات میان‌ترم.
۳. حذف روزهای تعطیل پایان هفته.
۴. اولویت برنامه‌ریزی برای دانش‌آموزانی که نهایی دارند؛ مثل پایه‌های چهارم و هشتم.

۵. قوی ساختن نظام آموزشی آنلاین، ویدیو کنفرانس و ایجاد فرصت مطالعاتی.

دستکش، ماسک و رعایت فاصله‌ی اجتماعی باز خواهد شد. در ضمن کلاس‌ها ۱۵ نفری و در چند نوبت، با فاصله‌های زمانی، تشکیل خواهند شد. ۱۰. در بعضی از ایالت‌ها هم فقط دانش‌آموزان پایه‌ی چهارم به مدت دو ساعت به مدرسه می‌روند و فقط زبان آلمانی و درس ریاضی کار می‌کنند. ۱۱. با توجه به مصوبات آموزشی هر آموزشگاه، انتقال همکاران از پایه‌ی مربوطه به پایه‌ی بالاتر، همراه با دانش‌آموزانش، توصیه شده است.

طرح‌ها و برنامه‌های پیش‌بینی‌شده

۱. برنامه‌ریزی برای Digitalisierung آموزشگاه‌ها تا هر دانش‌آموز یک تبلت در

سال جهش تولید

رشد برای رشد

نحوه اشتراک مجلات رشد:

الف) مراجعه به وبگاه مجلات رشد به نشانی www.roshdmag.ir و ثبت نام در سایت و سفارش و خرید از طریق درگاه الکترونیکی بانکی.

ب) واریز مبلغ اشتراک به شماره حساب ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه سمراه آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست، و ارسال فیش بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک با پست سفارشی یا از طریق دورنگار به شماره ۰۲۱-۸۸۴۹۰۲۳۳.

شماره شبیا: IR 180180000000000039662000

♦ عنوان مجلات در خواستی:

♦ نام و نام خانوادگی:

♦ تاریخ تولد:

♦ میزان تحصیلات:

♦ تلفن:

♦ نشانی کامل پستی:

♦ استان:

♦ خیابان:

♦ پلاک:

♦ شماره فیش بانکی:

♦ مبلغ پرداختی:

♦ اگر قبلاً مشترک مجله رشد بوده‌اید، شماره اشتراک خود را بنویسید:

امضا:

♦ نشانی: تهران، صندوق پستی امور مشترکین: ۳۳۳۱-۱۵۸۷۵

♦ تلفن امور مشترکین: ۰۲۱-۸۸۸۶۷۳۰۸, ۸۸ ۴۹۰۱۱۶

♦ Email: Eshterak@roshdmag.ir

♦ هزینه اشتراک سالانه مجلات عمومی رشد (هشت شماره): ۹۰۰/۰۰۰ ریال

♦ هزینه اشتراک یک ساله مجلات تخصصی رشد (سه شماره): ۴۵۰/۰۰۰ ریال

شرایط ارسال مطلب و مقاله

ماهنامه‌ی رشد آموزش ابتدایی آثاری را بررسی می‌کند که در یکی از دسته‌های زیر باشد:

مطالب عمومی

- خاطره: معلمان محترم می‌توانند خاطرات تلخ و شیرین خود را برای درج در ماهنامه بفرستند. خاطره باید به مدرسه، درس، دانش آموز و روابط معلم و شاگرد مربوط باشد.
- تجربه: معلمان محترم می‌توانند تجربه‌های خود را در زمینه‌های آموزشی و تربیتی برای مجله بفرستند. تجربه‌های خلاقانه که معلمان تازه‌کارتر را راهنمایی کنند، در اولویت چاپ قرار می‌گیرند.
- داستان: سوژه‌های داستان‌ها باید در حوزه‌ی معلمی و دارای مضمون‌های اخلاقی و پرورشی باشند. البته می‌توانند به زندگی خارج از مدرسه‌ی معلم نیز مربوط باشند.
- خبر و گزارش فعالیت: اخبار و گزارش فعالیت‌های آموزشی و پرورشی، به شرط اینکه تازه و بدیع باشند.

مطالب تخصصی

- مقاله: ماهنامه از مقاله‌های معلمان پژوهشگر استقبال می‌کند. اما شرایط پذیرش مقاله به شرح زیرند:
- به موضوعات جدید و مسائل نوین آموزش و پرورش دوره‌ی آموزش ابتدایی مربوط باشد.
 - در صورت لزوم با عکس و جدول‌های لازم همراه باشد.
 - در قالب مقالات دانشگاهی نباشد.
 - حداقل ۵۰۰ کلمه و حداکثر ۱۸۰۰ کلمه باشند.
 - از ارسال مقاله‌های کپی شده خودداری کنید.
 - چکیده‌ی مقاله در حداکثر ۲۰۰ کلمه با مقاله همراه شود.
 - منابع تحقیق به ضمیمه‌ی مقاله ارسال شوند.
 - عنوان شغلی و مدرک تحصیلی نویسنده درج شود. ممکن است مدارک لازم درخواست شود.

نکات دیگر

تحقیقات و پایان‌نامه‌های دانشجویی را برای این مجله نفرستید. شما باید بتوانید کل مطلب پژوهش خود را در قالب مقاله‌ای ژورنالیستی و با رعایت حجم گفته شده تنظیم و ارسال کنید. از آنجا که مطالب هر شماره از ماهنامه سه ماه قبل از انتشار کامل می‌شوند، لطفاً پس از ارسال مقاله برای نتیجه‌ی آن صبر کنید. ممکن است مطالب ارسالی شما در سال بعد استفاده شوند. ماهنامه تعهدی در قبال انتشار مقاله‌ی شما ندارد. هر چه مقاله‌ای محکم‌تر، مستدل‌تر و به‌روزتر باشد، اقبال بیشتری برای انتشار آن وجود دارد. ماهنامه در انتخاب، تلخیص و ویرایش مطالب منتخب خود آزادی کامل دارد. در صورت ارسال با ایمیل، در بخش موضوع ایمیل نام مقاله و نویسنده ذکر شود. شماره تلفن و نشانی در اصل مقاله تایپ شود. متن خود را در قالب فایل «ورد» به ایمیل الصاق کنید. فایل «پی‌دی‌اف» نفرستید. برای آثار ترجمه‌ای، لطفاً متن زبان اصلی اثر را همراه فایل ترجمه، به ایمیل ضمیمه کنید و مختصری از زندگی‌نامه و آثار دیگر نویسنده‌ی اصلی را هم بفرستید.

تجربه‌های بر خط

آموزگاران و همراهان گرامی مجله، با تبریک شروع سال تحصیلی جدید، در این دوره نیز، به روال سال‌های قبل، در هر شماره از این ماهنامه، مسابقه و سؤالی طراحی و ارائه می‌شود. در طول سال همکاران عزیز به شیوه‌های گوناگون با ما همگام می‌شوند و این صفحه نیز ایجادکننده‌ی فرصتی است تا شما را به گونه‌ای بی‌واسطه‌تر و بی‌آلایش‌تر ملاقات کنیم و حرف‌هایتان را در قالب جواب بشنویم. حتماً می‌دانید که مهرماه هر سال، کارشناسان ما تعدادی از بهترین پاسخ‌های رسیده را انتخاب و به ارسال‌کنندگان هدایایی تقدیم می‌کنند.

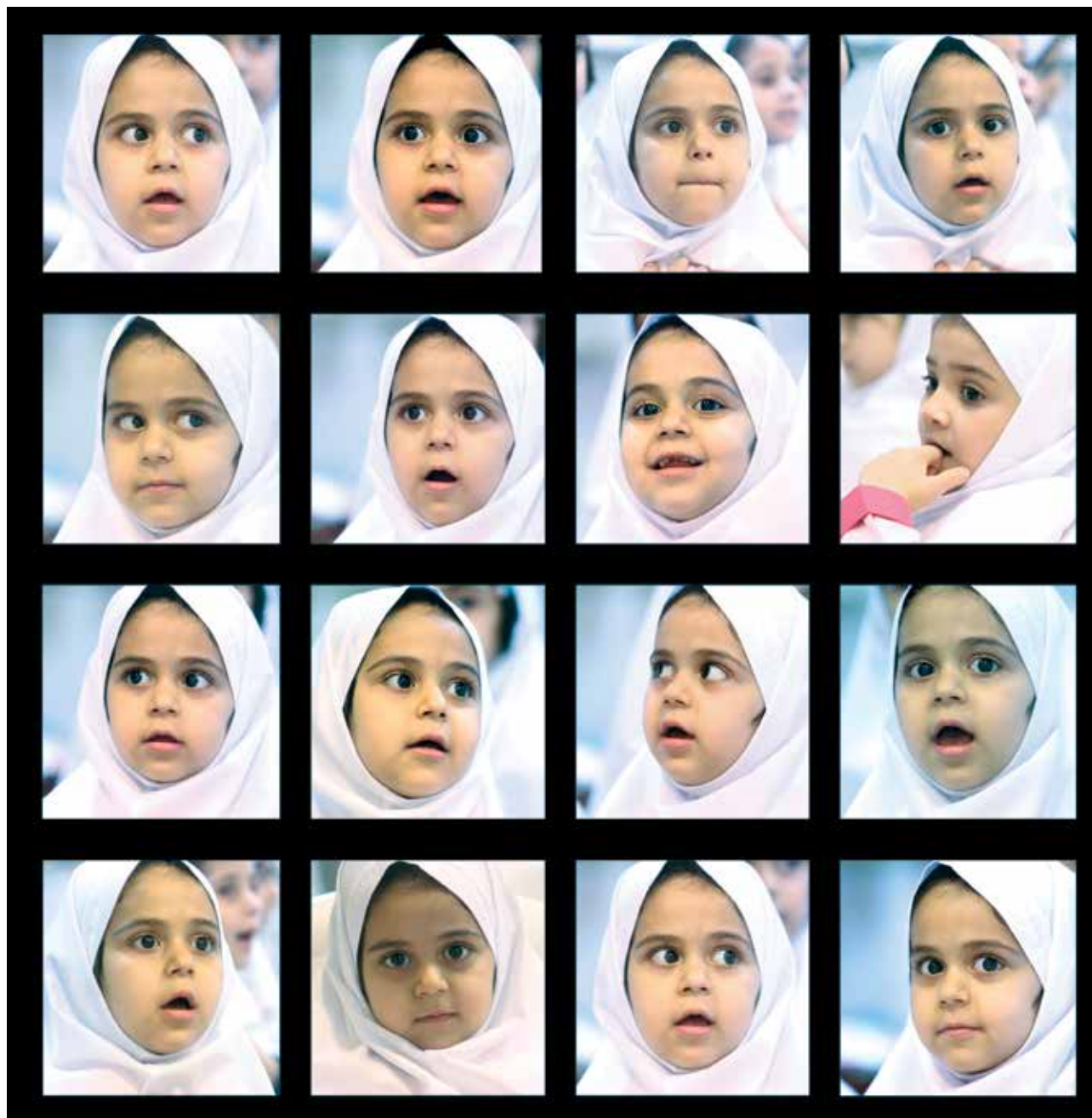
*

اما در این سال و با در نظر داشتن الزامات و ضرورت‌های پیش آمده و روی‌آوری بیش از پیش نظام تعلیم و تربیت به آموزش مجازی یا از راه دور، شما آموزگاران و دیگر مخاطبان مجله بنویسید:

۱. در سال گذشته، در ارتباط با تدریس برخط و مجازی در پایه‌ی اول ابتدایی و همچنین پایه‌ی ششم ابتدایی، با چه تجربه‌ها، چالش‌ها و نوآوری‌هایی روبه‌رو شدید و به چه اهدافی دست یافتید؟
۲. دانش‌آموزان و والدین آن‌ها چه همکاری‌ها و بازخوردها و انعکاسی از وضع موجود به شما دادند؟
۳. برای آنلاین بودن فرایند تدریس در سال تحصیلی جاری چه برنامه و طرحی دارید؟

مهلت ارسال پاسخ‌ها: ۴ آذر ۹۹

در سال گذشته، به دلیل رخداد مشکلات ناخواسته و پیش‌بینی نشده از جمله شیوع بیماری کرونا، ارتباط ما با مخاطبان دچار کندی شد و نتوانستیم اسامی دوستان شرکت‌کننده در سال ۹۸ (دوره بیست و سوم) را در این شماره بیاوریم. در شماره‌ی آبان ماه ۱۳۹۹ منتظر معرفی برندگان سال گذشته باشید.

بگذار احساس کند!

اعظم لاریجانی

گاه بازیگوش و گاه تا حدی سرگشته! گاهی کنجکاو و گاه سربه‌زیر. گاهی متعجب می‌شود، گاه می‌ترسد و گاهی چهره‌های آشنا او را به خود می‌آورد. آرام و سریع از حسی به حس دیگر عبور می‌کند. تمام این سرشاری حسی، از تمایل او به آموختن، دیدن، شنیدن، جست‌وجو و تجربه‌کردن حکایت می‌کند. در پایان یک روز زیبا، با نشاط چشم به در می‌دوزد تا مادر یا پدر را بیابد و هرچه زودتر قصه‌ی تجربه‌هایش را واگوید. شبکه‌ی حمایتی یک مدرسه‌ی خوب او را به انس با مدرسه سوق می‌دهد و بهانه‌های خوبی فراهم می‌کند تا روز اول دبستان روزی به‌یادماندنی و دوست‌داشتنی شود!

امروز روز اول مدرسه است. او علاقه‌مند و شادمان به این خانه‌ی جدید پا گذاشته است. محیط مدرسه برای او با خانه فرق دارد. همین تفاوت باعث می‌شود جریان آرام احساسات مختلف در او دیده شود: گاهی جدی است،

«کسی که برای حق کمک کننده باشد، خداوند او را برای نصرتش تأیید می کند»

نقل از امام کهنی، حضرت امام رضا (ع)، انتشارات مفید تهران، ۱۳۵۵، ص ۳۶۶.

الدرزی از قصیده هائمی امام رضا (علیه السلام):
«من جعل الحق له نصيراً أيد الله علي نصرته»

فراخوان یازدهمین جشنواره عکس رشد

الف) گروه سنی بزرگسال

۱. معلمان
۲. عکاسان حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای

موضوع

۱. «مدرسه، خانواده دوم»

- معلم (تدریس، رفاقت، مشاوره، بازی با دانش آموز)
- دانش آموز (درس خواندن، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، دوستی، کار گروهی و ...)
- فضای مدرسه (کلاس، معماری، کتابخانه، بوفه، نمازخانه، آزمایشگاه، اتاق بهداشت، دفتر معلمان و ...)
- هنرستان (کار عملی، کارگاه، هنرآموز و هنرجو، اشتغال)
- در راه مدرسه (سرویس مدرسه، پیاده به سوی مدرسه)
- انواع مدرسه (هوشمند، ماندگار، چندپایه، روستایی)
- برنامه‌های مدرسه (صبحگاه، پرچم، کتاب‌خوانی، زنگ تفریح، جشن، مناسبت‌های مذهبی، راهپیمایی، آغاز سال تحصیلی، نمایشگاه‌ها، دوستی‌ها و قهرها، شورای دانش آموزی، شورای معلمان، جلسات اولیا و مربیان)
- برنامه‌های جنبی (انجام تکلیف، والدین و مدرسه، گردش علمی، اردو، نماز و ...)
- آموزش مجازی (کرونا و آموزش، آموزش در قرنطینه، مشارکت خانواده‌ها در آموزش و ...)

۲. ایران، سرزمین پرگهر

- باورها و ارزش‌های دینی و انقلابی
- حجاب و عفاف • احترام به والدین
- ایجاد مذهبی و ملی
- سبک زندگی ایرانی، اسلامی

- آیین‌های قومی و منطقه‌ای؛
- محیط زیست • زندگی • اهدای خون
- پوشش‌ها و بازی‌های محلی (به ویژه استان‌های مرزی)
- بناهای ملی و مذهبی (مسجد، آرامگاه، قلعه، موزه و ...)

۳. بخش جنبی

- جهش تولید (گام دوم انقلاب)؛
- کار جهادی (گام دوم انقلاب)

ب) گروه سنی دانش آموزی

موضوع

۱. «موضوع آزاد»؛ این بخش به دانش آموزان دوره متوسطه اول و دوم تعلق دارد.

گاه‌شمار:

- آخرین مهلت ارسال آثار: ۳۰ آذر ۱۳۹۹
- انتخاب و داوری آثار: دی ماه ۱۳۹۹
- افتتاح نمایشگاه: بهمن ماه ۱۳۹۹
- اهدای جوایز و برگزاری مراسم اختتامیه: بهمن ماه ۱۳۹۹

نشانی دبیرخانه جشنواره:

- تهران. خیابان ایران‌شهر شمالی، پلاک ۲۶۶، دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، طبقه دوم، دبیرخانه جشنواره
- عکس رشد. صندوق پستی ۳۳۳۱-۱۵۸۷۵
- برای کسب اطلاعات بیشتر به وبگاه جشنواره، به نشانی www.roshdmag.ir مراجعه کنید یا با شماره تلفن‌های ۸۸۴۹۲۳۲ و ۸۸۴۹۰۴۱۴ تماس بگیرید.

